

Konsensuskonferenssi sivistyksen tulevaisuuden tiekartasta

KOSI-hankkeen loppuraportti

SVV-
SIVISTYSTYÖN
VAPAAUS JA VASTUU

Vapaa Sivistystyö ry
FRITT BILDNINGSARBETE RF
FINNISH ADULT EDUCATION ASSOCIATION

ALFRED
KORDELININ
SÄÄTIÖ

Kirjoittaja: Satu Heimo

Käyty läpi ja hyväksytty Sivistystyön Vapaus ja Vastuu (SVV) -yhteistyöohjelman kokouksessa 19.10.2022.

Sisällysluettelo

1 Hankkeen kuvaus	1
2 Hankkeen toteutuksen arviointi	1
3 Hankeenn tavoitteet ja niiden saavuttaminen	4
Tavoite 1. Vapaan sivistystyön kehittäminen tutkimuksellisen yhteistyön kautta	4
Tavoite 2. Ajan haasteisiin vastaaminen ja uuden tiedon luominen	5
Tavoite 3. Sivistystyön tulevaisuuden alueellinen ja valtakunnallinen tiekartta (= suositukset)	7
Tavoite 4. Elinikäisen oppimisen edistäminen	9
4 Hankkeessa kerätty aineisto ja osallistujilta saatu palaute	10
5 Hankerahoitus ja kustannukset	18
6 Yhteenveto: Hyödyt ja tulevaisuus	19
7 Lähteet	20
8 Liitteet	21
Nya åländer som vi -työpajan yhteenveto	21
Kansalaisyhteiskunta ja demokratia -työpajan yhteenveto	22
Väestösuhteet ja väestönkehitys -työpajan yhteenveto	25
Metsä-työpajan yhteenveto	26
Uusi työ -työpajan yhteenveto	28
Globaali kansalaisuus ja aktivismi -työpaja	29
Globaali kansalaiskasvatus: Osallistujien kysymyksiä tutkijoille	30
Kuvia työpajoista	31

1 Hankkeen kuvaus

KOSI-hanke sai Alfred Kordelinin säätiöltä tukea vuosille 2021 ja 2022 yhteensä 30 000 euroa. Käyttötarkoituksena oli elinikäisen oppimisen edistäminen. Apurahan hakijana oli Vapaa Sivistystyö ry.

Hankkeen tavoitteet toimintasuunnitelmassa olivat:

KOSI-hanke edistää eri paikkakunnilla järjestettävien konsensuskonferenssi-työpajojen kautta vapaata sivistystyötä kehittävää tutkimuksellista yhteistyötä ja vastaamalla ajan haasteisiin se rakentaa yhteistä näkemystä alueellisesta ja valtakunnallisesta sivistystyön tulevaisuuden tiekartasta.

Hankkeen tiivistelmä syksyltä 2020:

Sivistyksen tuntomerkinä voidaan pitää aikakauden hengen tuntemista, jonka määrittelyt liittyvät arvoista käytäviin kamppailuihin. Sivistystyön Vapaus ja Vastuu (SVV) -ohjelman KOSI-hanke toteuttaa vuonna 2021 konsensuskonferenssi-menetelmään perustuvia työpajoja Suomen eri maakunnissa (ml. Ahvenanmaa). Työpajoissa vapaan sivistystyön toimijat, eri alojen tutkijat, poliittiset päätöksentekijät ja kansalaisjärjestöjen edustajat käyvät dialogia sivistyksen tulevaisuuden paikallisesta ja valtakunnallisesta tiekartasta. Työpajoissa sivistystä lähestytään planetaaristen kriisien, oikeudenmukaisuuden ja tieteen vastuullisuuden kautta. Hanke tuottaa aineistoa SVV:ssä toteutettavaan yhteistutkimukseen ja yhteiskunnallisia puheenvuoroja päätöksenteon tueksi. Hanke edistää sivistyksellisesti ja planetaarisesti kestäviä ja vastuullisia rakenteita sekä osallisuutta alueellisella ja kansallisella tasolla, sekä testaa vapaalle sivistystyölle uutta dialogista kehittämis- ja vaikuttamismenetelmää.

2 Hankkeen toteutuksen arviointi

Hanke toteutti eri paikkakunnilla kuusi työpajaa, joiden suunnittelusta vastasivat paikalliset vapaan sivistystyön toimijat. Paikkakunnat olivat: Helsinki (suunnittelutyö), Maarianhamina (webinaari), Orivesi/Pirkanmaa, Ilmajoki, Kokkola (hybridi), Joensuu/Paltamo/Mieslahti, sekä Helsinki (webinaari). Työpajojen aiheina olivat kotoutuminen, kansalaisyhteiskunta ja demokratia, väestösuhteet ja väestönkehitys, metsäkeskustelut, työelämän monimuotoistuminen sekä globaali kansalaisuus. Työpajojen teemat käsittelivät paikallisia ja samanaikaisesti valtakunnallisia ja globaaleja ajan haasteita. Työpajat toteutuivat suomen, ruotsin ja englannin kielillä. Kaikki materiaalit (mm. asiantuntijadiat, yksi striimaus ja suositukset) ovat olleet työpajojen jälkeen avoimesti SVV:n kotisivuilla kaikkien saatavilla.

Suunnittelutyön ja toteutuksen eteneminen: Kevään 2021 aikana SVV-koordinaattori ja VST ry:n puheenjohtaja tapasivat paikallisia sivistystyön toimijoita (nk. ydinryhmä), minkä jälkeen suunnittelutyöhön kutsuttiin mukaan paikallisia yhteisöjä (työpajan teeman täsmentyminen). Työpajat pidettiin touko-lokakuun 2021 sekä maaliskuun 2022 aikana. Työpajoja ennen työpajoihin ilmoittautuneet saivat tutkittua ja yleistajuistettua tietoa (tekstinä, kuvina ja videoina), ja työpajoissa kuultiin valtakunnallisia alan tutkijoita ja paikallisia asiantuntijoita. Tutkimustiedon pohjalta keskusteltiin monimuotoisissa pienryhmissä ja lopuksi aiheesta tehtiin paikallisia kehittämis ehdotuksia ja valtakunnallisia sivistystyön suosituksia. Työpajojen jälkeen paikalliset suunnitteluryhmät arvioivat työpajansa onnistumista ja yhteistyötä. Työpajojen osallistujat vastasivat lisäksi verkossa loppukyselyyn.

Korona haastoi hankkeen suunnittelua ja vaikutti toteutukseen ja osallistujamääriin. Koronatilanteen vuoksi kaksi työpajoista järjestettiin etänä ja yksi hybridinä. Monet asiantuntijat pitivät puheenvuoronsa etäyhteyden kautta, eivätkä alkuperäisestä suunnitelmasta poiketen osallistuneet pienryhmäkeskusteluihin.

Työpajojen keskimääräinen kesto oli noin neljä tuntia ja palautteen perusteella keskustelulle olisi toivottu enemmän aikaa. Kaikissa työpajoissa rakennettiin lopuksi konsensusta, mutta siihen käytettävissä oleva aika oli erittäin lyhyt. Epäselväksi usein jäi mm. kenelle suositukset tulisi kohdentaa. Ainoastaan yksi työpaja (Orivesi) oli kaksipäiväinen, mutta sielläkin suositusten rakentamiseen olisi toivottu lisää aikaa. Konsensuskonferenssi on alun perin luotu useampipäiväiseksi (jopa neljä päivää, kts. tutkimuskirjallisuus) ja tämä on perusteltua, jotta erilaisia näkökulmia ehditään kuulla riittävästi, ihmiset ehtivät keskustella keskenään ja kysellä, sekä konsensus ja yhteinen lopputulema ehditään rauhassa muodostaa.

Aikaresurssin puitteissa työpajoissa ei voitu myöskään varmistaa, olivatko osallistujat tutustuneet ennakkomateriaaliin, eikä tiedon luotettavuudesta ehditty keskustella kuin ainoastaan yhdessä työpajassa (medianlukutaitoa koskeva elinikäisen oppimisen tavoite). Joidenkin osallistujien oli todennäköisesti haastavaa arvioida tiedon luotettavuutta tai seurata työpajaa, koska ennakkomateriaali tai asiantuntijoiden puheenvuorot olivat liian käsitteellisiä. Kaikkien osallistujien äidinkieli ei ollut suomi, ruotsi tai englanti.

Hankkeella ei ollut ohjausryhmää ja kahteen työpajaan jokaisella paikkakunnalla ei ollut resursseja. Tilaisuudet pidettiin päiväsaikaan, jolloin joidenkin suunnitteluryhmän jäsenten mukaan kutsuttujen henkilöiden saattoi olla haastavaa irtautua töistään ja osallistua tilaisuuteen (vrt. matalapalkka-alalla työskentelevät maahanmuuttajat esim. sairaanhoitajat ja bussikuskit, joiden kotoutumisesta oli puhe, toisaalta työnantajat, jotka hekin olivat ns. ”kohteena” yhdessä työpajassa). Historiallistavaa silloittamista oli oikeastaan ainoastaan yhdessä työpajassa (Orivesi), minkä voidaan nähdä johtuvan työpajojen lyhyestä kestosta.

Viidessä työpajassa kuudesta osallistujat ajattelivat teemasta melko samanmielisesti eikä eri tavalla asiaan suhtautuvia onnistuttu saamaan paikalle. Työpajoissa esitetyt näkemykset eivät olleet toisilleen vaihtoehtoisia, vaan pikemminkin toisiaan täydentäviä ja samaan suuntaan ohjaavia ja tietoa antavia. Yhdessä työpajassa erilaisista mielipiteistä ja uskomuksista noussut konfliktitilanne puolestaan osin ohitettiin tiukan aikataulun ja fasilitaattorin yllättyneisyyden vuoksi.

Urheiluopistoja ei saatu mukaan hankkeeseen, mutta kaikki muut vapaan sivistystyön oppilaitosmuodot (kansanopistot, kansalaisopistot, kesäyliopistot ja opintokeskukset) olivat hankkeessa edustettuina. Yhteistyötä ei lopulta tehty Sitran Sivistys+ -hankkeen tai Aikuiskasvatus-tiedelehden kanssa, vaikka heitä kaikkia hankkeesta tiedotettiin.

Striimauksen pelättiin vaikeuttavan tai estävän keskustelua, ja siksi vain yksi työpaja striimattiin.

Hankkeen kehittämiskohteet:

- Viestintää ja yhteistyön tapoja tulisi kehittää, jotta työpajojen osallistujat edustaisivat jatkossa paikallista moninaisuutta paremmin.
- Työpajojen olisi pitänyt olla vähintään päivän (mieluiten kahden) mittaisia, jotta yhteiselle keskustelulle ja päätöksenteolle olisi ollut riittävästi aikaa.
- Työpajojen ennakkomateriaalin ja esitysten ymmärrettävyyteen tulee kiinnittää huomiota. Miten varmistetaan, että myös muuta kuin suomea/ruotsia/englantia äidinkielenään puhuvat voisivat osallistua keskusteluun?

Seuraavalla sivulla on työpajojen tarkempi ja tiivistetty kuvaus. Työpajojen teemoja koskevan sarakkeen alta löytyvät linkit kaikkien työpajojen omille sivuille. Sivuille on koottu mm. työpajojen ennakkomateriaalit ja esitykset.

Alue, paikka	Ajankohta	Pääyhteistyökumppani	Muut yhteistyötahot	Teema	Ilmoittautuneet	Muuta
Ahvenanmaa, Maarianhamina, Medis	6.5.2021	Medborgarinstitutet Mariehamn	Kompassen, Regeringen, ABF, Bildningsalliansen	Integration: Nya ålänningar som vi – inbjudan till dialog http://www.vapausjavastuu.fi/mariehamn/	16 henkilöä	Työpaja järjestettiin kokonaan etänä
Pirkanmaa, Orivesi, Oriveden kampus	17.-18.8.2021	Oriveden kampus	Osuuskunta Pro Orivesi, Oriveden seudun kansalaisopisto, Pirkan opisto, Murikan opisto, OK-Sivis, KSL, Kansalaisfoorumi, Oriveden työllisyyspalvelut, Oriveden luonnonsuojeluyhdistys, Siitaman nuorisoseura, Eräjärven kehittämissyhdystys, Eräjärven urheilijat	Kansalaisyhteiskunta ja demokratia: Pöhinää kylille http://www.vapausjavastuu.fi/orivesi/	30 henkilöä	Työpaja oli kaksipäiväinen
Etelä-Pohjanmaa, Ilmajoki, Etelä-Pohjanmaan opisto	22.9.2021	Etelä-Pohjanmaan opisto EPO	Ilmajoen seurakunta, Lakeuden omaishoitajat, Ilmajoen kunnallispäättäjät, SPR, MLL, Wiise	Väestökehitys, vetovoimatekijät ja väestösuhteet: Mikä täällä pitää ja mikä tänne vetää? http://www.vapausjavastuu.fi/ilmajoki/	44 henkilöä	
Itä-Suomi, Mieslahti, Kainuun opisto	(30.9.-) 1.10.2021	Maaseudun sivistysliitto	OK-Sivis, Kainuun opisto MTK, Omavaraisopisto	Kansalaisen metsäkoulu – Metsäläisen kansakoulu. Metsä moniarvoisena hyvänä. http://www.vapausjavastuu.fi/mieslahti-paltamo/	40 henkilöä	Työpajaan kuului edellisen illan illallinen ja taidesesitys, sekä saman aamun metsäkävely.
Keski-Pohjanmaa, Kokkola, Keski-Pohjanmaan kesäyliopisto	7.10.2021	Keski-Pohjanmaan kesäyliopisto	Kpedu, Seurakuntaopisto (Kaustinen), Keski-Pohjanmaan liitto, Kokkolan seudun opisto, Kokkolan työllisyyspalvelut, Suomen yrittäjät, Silta ry Kokkola, Centria ammattikorkeakoulu	Työelämäverkko välittää: Yhteiskehittäminen monimuotoisessa työelämässä. http://www.vapausjavastuu.fi/kokkola/	49 henkilöä	Työpaja järjestettiin hybridinä, työpaja striimattiin ja tallennettiin.
Helsinki, Fingo	31.3.2022	Fingo	Kuusi tutkijaa/asiantuntijaa (Tampereen, Helsingin ja Oulun yliopistoista)	Emotions, agency, and activism - Building global citizenship in a world of challenges and possibilities https://www.vapausjavastuu.fi/emotions-agency-and-activism/	40 henkilöä	Työpaja järjestettiin kokonaan etänä

3 Hankeen tavoitteet ja niiden saavuttaminen

Hankkeen tavoitteet rakentuivat Alfred Kordelinin säätiön apurahan saannille asetetuista tavoitteista, SVV:n omista tavoitteista sekä konsensuskonferenssi-menetelmää koskevista tavoitteista.

Alfred Kordelinin säätiö painotti elinikäisen oppimisen avaintaitoja, jotka sanallistettiin seuraavasti:
Hanke edistää elinikäisen oppimisen avaintaitoja: sosiaalisia taitoja (keskustelu, neuvottelu ja päätöksenteko) sekä medianlukutaitoa (tiedonhankinta, tiedon luotettavuus).

SVV:n omiksi tavoitteiksi muodostuivat:

Hanke luo tietoa vapaasta sivistystyöstä suhteessa planetaarisiin kriiseihin, oikeudenmukaisuuteen ja tieteen vastuullisuuteen.

Hankkeelle asetetut tavoitteet olivat kokonaisuudessaan

- 1) Vapaan sivistystyön kehittäminen tutkimuksellisen yhteistyön kautta
- 2) Ajan haasteisiin vastaaminen ja uuden tiedon luominen
- 3) Sivistystyön tulevaisuuden
 - a. alueellinen, ja
 - b. valtakunnallinen tiekartta (eli toisin sanoen suositukset)
- 4) Elinikäisen oppimisen edistäminen
 - a. Sosiaaliset taidot (keskustelu, neuvottelu, päätöksenteko)
 - b. Medianlukutaito (tiedonhankinta, tiedon luotettavuus)

Seuraavaksi kuvataan tarkemmin tavoitteiden toteutumista.

Tavoite 1. Vapaan sivistystyön kehittäminen tutkimuksellisen yhteistyön kautta

Tutkimuksellinen yhteistyö tarkoitti hankkeessa pääasiassa sitä, että SVV-yhteistyöryhmän yliopistossa työskentelevät jäsenet osallistuivat paikallisiin suunnittelukokouksiin (pois lukien Orivesi, jossa yhteistyöryhmän jäsen vastasi toiminnan käynnistämisestä, suunnittelusta jne.). Lisäksi hankkeen koordinaatiosta vastasi SVV-koordinaattori, jolla oli hankkeeseen toimintatutkimuksellinen orientaatio. Koordinaattori suunnitteli tutkimusaineiston keruun. Viidessä työpajassa aineiston keruusta vastasi koordinaattori ja yhdessä koordinaattorin lisäksi yksi SVV-yhteistyöryhmän ja pari EquJust-tutkimusryhmän (Tampereen yliopisto) jäsentä. Tutkimusaineistoa on analysoitu läpi hankkeen ja sen pohjalta asioita on nostettu keskusteluun hankkeen paikallisten suunnitteluryhmien ja SVV:n yhteistyöryhmän kanssa. Koordinaattori Satu Heimo on parhaillaan toteuttamassa KOSI-hankkeesta tutkimusartikkeliä osana väitöstutkimustaan ja lisäksi KOSI-hankkeen tutkimusaineistoa ja havaintoja esitellään syksyn 2022 aikana Suomessa ja Euroopassa.

Tutkimusyhteistyö piti myös sisällään työpajoissa pidetyt tutkimuspuheenvuorot, josta vastasivat eri alojen tutkijat. Tutkijoiden valinta toteutettiin yhteistyössä paikallisten suunnitteluryhmien kanssa ja lisäksi SVV-koordinaattori etsi aktiivisesti tietoa sopivista tutkijoista. Tutkijoilta pyydettiin suosituksia sopivasta ennakkomateriaalista ja he myös rakensivat itse sopivaa ennakkomateriaalia osallistujille (Helsinki).

Ennakkomateriaali (tekstit, videot, podcastit) pohjautui tutkittuun tietoon. Joissakin työpajoissa puheenvuoron pitäneet tutkijat myös osallistuivat pienryhmäkeskusteluihin, mutta kaikissa työpajoissa tämä ei onnistunut etäyhteyksien vuoksi. Alkujaan tutkijoiden oli toivottu vielä osallistuvan pienryhmäkeskusteluihin ja näin heillä olisi ollut mahdollisuus vastata osallistujien kysymyksiin sekä rikastaa keskusteluiden sisältöä omaan asiantuntemukseensa pohjautuen.

Keväällä 2021 hankkeeseen valittiin graduopiskelija. Graduopiskelijan panos hankkeessa jäi kuitenkin toivottua ja odotettua pienemmäksi. Hän ei auttanut tilaisuuksien toteutuksessa, aineiston keräämisessä tai analysoinnissa. Hän toteutti kuitenkin Oulun yliopistoon pro gradu -opinnäytteen ([LINKKI](#)), jossa hän tarkasteli *suomenkielisissä julkisissa kantaottavissa teksteissä esitettyjä näkemyksiä konsensuskonferenssin käytöstä, tavoitteista ja hyödyllisyydestä*. EquJust-tutkimusryhmä osallistui yhteen työpajaan (Orivesi).

Hankkeen tutkimuksellisen yhteistyön onnistumisina voidaan pitää sitä, että paikalliset suunnitteluryhmät analysoivat teemaa tarkkaan jo ennen työpajaa. Suunnitteluryhmät keskustelivat tiedon luotettavuudesta. Lisäksi työpajaan osallistuneet reflektoivat omaa toimintaa työn arjessa kriittisesti: käsittelyyn nousivat esimerkiksi sanavalinnat (ulossulkevat, mukaanottavat) ja toiminnan rakentaminen ja osallistavampi suunnittelu (bottom-up). Työpajat antoivat osallistujille uutta, tutkittua tietoa teemasta. Esille tuotu tieto pyrki herättelemään työpajojen osallistujia pohtimaan omaa toimintaansa, tutkijat kyselivät ja haastoivat osallistujia puheenvuoroissaan.

Hanke pilotoi vapaalle sivistystyölle uutta dialogista työmallia, konsensuskonferenssimenetelmää. Uutena avauksena työpajoissa hyödynnettiin sivistystyölle ominaista kulttuuritoimintaa (laulut, soitto, runot), mikä mahdollisti teemojen käsittelyn myös kokemuksellisella ja tunnetasolla. Viimeisessä työpajassa työpajaan ilmoittautuneita kannustettiin myös jo etukäteen lähettämään kysymyksiään työpajan asiantuntijoille (kts. liitteet).

Hanke tuotti aineistoa vapaata sivistystyötä koskevan edunvalvonnallisen päätöksenteon tueksi. Tehtyjä havaintoja ja päätelmiä käytetään vapaan sivistystyön tulevaisuustyöskentelyssä (Vapaan sivistystyön tiekartta, Wallén 2022), pilotoitu työmuoto otetaan osaksi VST ry:n toimintaa ja työpajoja järjestetään myös jatkossa konsensuskonferenssi-menetelmään pohjautuen.

Tutkimusyhteistyön haasteina voidaan kuitenkin pitää sitä, että työpajoissa ei ollut tarpeeksi aikaa 1) oman toiminnan reflektointiin, 2) kehittämiseen tai 3) tulevaisuuden toimintaa koskevien päätösten/suositusten tekemiseen. Tavoite monitieteisestä tarkastelusta ei onnistunut kuin osittain ja tutkijoille ehdittiin esittää vain muutamia kysymyksiä. Vapaan sivistystyön kehittäminen paikallistasolla alkaa oikeastaan vasta työpaja työskentelyn jälkeen, mikäli toimijoilla on siihen mahdollisuuksia ja kiinnostusta. Tutkimusyhteistyö olisi kaiken kaikkiaan saanut olla siis vielä vahvempaa.

Yhteistutkimus jäi pinnalliseksi, sillä jokaiselle työpajalle suunnatut aikaresurssit olivat pieniä ja hanke vain reilun vuoden mittainen. Tutkimustiedolle nähtiin olevan ”tilausta”, mutta resurssit lopulta sanelivat ja sanelevat mahdollisuudet yhteistutkimukselliseen kehittämiseen tai ylipäätään kehittämiseen.

Tavoite 2. Ajan haasteisiin vastaaminen ja uuden tiedon luominen

Työpajojen teemat nostivat esille planetaarisia kriisejä, yhteiskunnan oikeudenmukaisuuteen ja eriarvoisuuteen liittyviä aiheita, ja sivusivat myös tieteen vastuullisuutta. Kaikki työpajat vastasivat paikallisesti puhuttaviin kysymyksiin. Kysymykset olivat paitsi paikallisia, myös valtakunnallisia ja globaaleja. Uutta tietoa ei kuitenkaan työpajoissa luotu, mutta sitäkin enemmän tietoa ja kokemuksia jaettiin yhdessä.

Oikeudenmukaisuudesta ja tieteen vastuullisuudesta

Metsätyöpajassa ja jo sitä edeltäneessä suunnittelussa keskusteltiin paljon tutkimustiedon luotettavuudesta ja ristiriitaisuudesta. Saatavilla oleva tieto hämmentää: toiset tutkimukset puhuvat metsien säilyttämisen ja toiset metsien hakkaamisen puolesta. Millaiseen tietoon voimme luottaa?

Metsä-työpajassa osallistujat keskustelivat kiivaastikin metsien käytöstä. Suosituksissa nostettiin esille se, että avoin ja yleistajuistettu keskustelu on tärkeää: Tutkijoiden olisi tuotava esille keitä he edustavat, kenen etua ajavat, minkä puolesta puhuvat ja mitä puheella tavoittelevat. Tiedolla voidaan pyrkiä ohjailemaan ihmisten tekoja ja valintoja. Kun ihmiset kokoontuvat keskustelemaan tunteita herättävistä teemoista, tulisi keskustelu pyrkiä rakentamaan tutkimustiedon päälle. Lisäksi tulisi tuoda esille:

- Miten tutkimus on tehty ja kuka sen on tehnyt, jotta sen luotettavuutta osataan arvioida.
- Kuka tietoa käyttää, hallitsee ja ”omistaa”.
- Ovatko eri tutkimukset yhteismitallisia tai verrattavissa keskenään, ja jos ovat, niin miten.
- Miten tutkimustietoa tulkitaan ja mikä on sen merkitys nykyhetkessä.

Tulisi myös keskustella siitä, kuka määrittelee, mikä on oikeaa tietoa. Onko puolueetonta tutkimustietoa loppujen lopuksi mahdollista edes saada? Eri taustoista tulevien tutkijoiden välinen rakentava keskustelu voi toimia esimerkkinä kansalaisille. Tietoa ei tulisi tuottaa ja käyttää ihmisiä vastaan, vaan yhteisen hyvän edistämiseksi.

Planetaariset kriisit tulevaisuuden yhteiskuntarauhaa horjuttamassa

Planetaarisina kriiseinä voidaan pitää esimerkiksi ilmastonmuutosta sekä sodista, nälänhädästä ja heikoista elinolosuhteista aiheutuvaa muuttoliikettä. Kaiken voi tiivistää yhteen kysymykseen: Millaista tulevaisuutta me haluamme rakentaa? Yhtä mieltä esimerkiksi metsätyöpajassa voitiin olla siitä, että metsät ovat meille kaikille tärkeitä ja että metsien hyvinvointi ja niistä huolen pitäminen vaikuttavat planeettamme tulevaisuuteen. Keinoista oltiin kuitenkin eri mieltä. Siinä missä jotkut työpajojen osallistujat näkivät tarpeelliseksi yhteiskunnalliset muutokset (hallinta, lakiuudistukset, kontrolli), näkivät toiset välttämättömäksi yksilöiden muovautumisen ympäristötietoisiksi metsänomistajiksi tai työelämää käsittelevässä työpajassa työmarkkinoiden tarpeisiin.

Globaalia kansalaisuutta käsittelevässä työpajassa keskiöön nousivat kaksi suurta planetaarista kysymystä: Planeetan kestävyys (ilmastonmuutos ja globaali vastuu) sekä ihmisten välisyys ja yhdenvertaisuus (eriarvoisuuksien purkaminen ja kriittinen myötätunto). Suosituksina ja yhteenvedona työpajan lopussa todettiin, että kaikkien ihmisten toiminta vaikuttaa tulevaisuuden rakentamiseen: Olemme itse osa systeemiä, joka ylläpitää eriarvoisuutta ja kestäväntöntä kehitystä. Mutta samalla olemme myös osa ongelman ratkaisua. Kasvattajat nähtiin aktivisteina, joiden olisi tärkeää reflektoida omia ennakkokäsityksiään. Tulevaisuuden aikuiskasvatuksessa tärkeää on myös poisoppiminen, rohkeat teot, vaikeiden kysymysten esittäminen, sekä tosiasioiden kohtaaminen. Oppilaitosten tulisi myös kasvattaa yhteisöjä, ei pelkästään yksilöitä. Lapset (ja miksei aikuisetkin) tulee opettaa kriittisiksi ajattelijoiksi, jopa aktivisteiksi.

Globaalia kansalaisaktivismia käsittelevässä työpajassa keskusteltiin myös utopioista. Utopia menetelmänä nähtiin parempana kuin utopia tavoitteena. Jaettu toimijuus voi myös toimia utopiana. Toiminnan holistisuuden arvostaminen, kehollisuus, tunteet ja sukupolvisuus voivat toimia muutoksen motivaattoreina.

Oikeudenmukaisuus – Ihmisten kohtaamisesta ja vallasta

Miten kansalaisia ohjataan ja tulevatko kaikki kunnan asukkaat kuulluiksi päätöksenteossa? Tästä keskusteltiin demokratia-aiheisessa työpajassa, jossa pohdittiin esimerkiksi kesäasukkaiden osallistumista kunnan päätöksentekoon, asukasraateja sekä osallisuuden kokemusta. Ihmisiä tulisi kohdata heidän omilla kotikentillään, sillä joskus matalinkin kynnyksellä sijaitseviin palveluihin voi olla liian korkea. Itsenäistä päätöksentekoa pohtivat myös metsätyöpajaan osallistuneet metsänomistajat, jotka haluavat itse päättää omistamiensa metsien käytöstä eivätkä välttämättä noudattaa valtion tai luonnonsuojelujärjestöjen suoria tai epäsuoria ohjausta.

Oikeudenmukaisuus ja ennen kaikkea yhdenvertaisuuden kysymykset olivat keskiössä kotoutumisen, väestösuhteiden ja työelämän työpajoissa. Nähtiin, että kaikilla ihmisillä tulisi olla oikeus tehdä töitä ja päästä mukaan työelämään. Nähtiin, että ihmisillä pitäisi olla oikeus asua siellä, missä he haluavat. Yhdenvertainen kohtelu ja osaksi paikallis- tai työyhteisöä pääseminen ja päästäminen kirvoittivat vahvojakin kannanottoja. Työelämän monimuotoisuutta pyrittiin perustelemaan erityisesti yhteiskunnallisten ja yritysten hyötyjen näkökulmasta, sillä näiden näkökohtien ajateltiin voivan ”herättää” keskustelussa mukana olevia esimiehiä ja yritysjohtajia. Toisaalta myös kylät ja kaupungit näkivät ”uudet tulijat” hyötynä, joka voi pitää alueen elossa ja elinvoimaisena.

Tavoite 3. Sivistystyön tulevaisuuden alueellinen ja valtakunnallinen tiekartta (= suositukset)

Suosittelun laadinta jäi työpajoissa hätäiseksi ja pinnalliseksi, sillä siihen ei ollut varattu riittävästi aikaa. Paikallisista toimijoista on kiinni se, miten ehdotuksia viedään paikallistasolla tulevaisuudessa eteenpäin. Työpajojen keskusteluissa, suunnitteluryhmien arviointikeskusteluissa sekä loppukyselyn palautteissa vapaa sivistystyö näyttäytyi kuitenkin tärkeänä paikallisena kumppanina ja toimijana, jonka tehtävänä on kohtauttaa erilaisia ihmisiä haastavien teemojen äärellä. Vapaa sivistystyö on avainasemassa esimerkiksi avaamalla työmarkkinoita ja yhteiskuntaa monimuotoisemmaksi ja erilaisuutta arvostavaksi.

Näin työpajojen osallistujat kommentoivat työpajan teeman yhteyttä tulevaisuuden sivistyskysymyksiin:

Tulevaisuuden sivistys nojaa avoimuuteen, perusteltuun tietoon, rohkeuteen ottaa uusiakin askeleita, tietoisuuteen olla unohtamatta perinteitä.

Kaikilla oikeus sivistykseen, jotka Suomessa asuu tai muuttaa Suomeen. Sivistys moninaistuu, kun Suomeen muuttaa muualta ihmisiä. Monimuotoisuus vaatii Suomelta osittaisen muutosvastarintaisuuden vastakohdaksi muutosmyönteisyyttä.

Tulevaisuuden sivistyksessä meidän pitäisi päästä puhumaan asioista asioina, ei roolien, statusten tai sukupuolten odotusten mukaan.

Tällaista muuta palautetta järjestäjät saivat:

Oli arvokasta, että työpaja järjestettiin. Tuntui että oltiin aiheen äärellä ja jäi myös tunne, että työpajoja olisi voinut olla useampikin, jotta aiheeseen pääsisi syventymään. Alun tutkijoiden puheenvuorot olivat todella hyvät ja mielenkiintoiset. Oli hyvä, että keskustelun käytäntöjen säännöt käytiin keskustelun alussa. Ne pysyivät mielestäni hyvin kasassa, mutta lyhyiden puheenvuorojen jälkeen olisi huomiota voinut kiinnittää välillä asioiden muotoiluun, vaikka tunteita herättävästä aiheesta onkin kysymys. Pienryhmätyöskentely muotona oli hyvä, jolloin halukkaat pääsivät puhumaan. Uskon että aiheesta tuli myös käsiteltyä näin useammalta kannalta. ...

Puheenvuorot oli muuten kiinnostavia ja hyvin valittu, mutta hieman ihmetytti, miten "suvaitsevaisuuskasvatus" liittyi aiheeseen. Koin sen lähinnä ahdistavaksi. Väestönkehitys omalla kotiseudulla ei varmasti ole kiinni asenteista esim. maahanmuuttajia kohtaan, vaan koulutus- ja työmahdollisuuksista ja palveluista. Ne ovat se liima, joka pitää maahanmuuttajatkin alueella, muuten karkaavat isoihin kaupunkeihin.

Möten som bygger på den deliberativa idén, kunskap, fria och trygga samtal på en demokratisk grund behövs. Dessa måste göra på olika sätt och mycket genom olika former av uppsökande verksamhet om man vill nå ut i samhället och inte bara nå de mest engagerade.

Työpajojen suositusten perusteella vapaan sivistystyön tulevaisuuden tehtävänä tulisi siis olla:

Eri taustoista ja eri mielipiteillä tulevien ihmisten kohtauttaminen, heikommassa asemassa olevien ihmisryhmien puolustaminen, yhteiskunnallisen (koulutuksen ja työelämän) moninaisuuden ja moniäänisyyden vahvistaminen ja arvostaminen, demokratian tukeminen, yhteisöjen ja niiden tarpeiden huomioiminen koulutuksen kautta, puolueettoman tutkimustiedon hyödyntäminen, esimerkkinä toimiminen, erilaisten yhteiskuntaa koskevien tulkintojen esille tuominen, sosiaalisen kestävyuden ja osallisuuden vahvistaminen. Toiminta yksilö-, yhteisö- ja yhteiskuntatasolla.

Hankkeessa esille nousseita teemoja, oppimiskokemuksia ja paikallisia suosituksia on käytetty Vapaa Sivistystyö ry:n tulevaisuussuunnittelussa. Vapaan sivistystyön tiekartassa (Wallén 2022) todetaan, että vapaan sivistystyön tulisi tulevaisuudessa olla ekososiaalisesti kestävä, tunnistettu ja tunnustettu sekä ketterästi kehkeytyvä. VST ry. lausumissa laatulupauksissa vapaa sivistystyö on elinikäisen oppimisen alusta, joka tavoittaa kaikki Suomen kansalaiset sekä uudet maahan tulijat. Vapaa sivistystyön tulee toimia koulutuksen ja kotoutumisen luotettavana kumppanina ja kokonaisvaltaisena edistäjänä. (Wallén 2022.) Vapaan sivistystyön suunnittelua ohjaa myös yhä vahvemmin tutkimusperusteisuus. Hankkeessa tehdyistä havainnoista sekä valtakunnallisista suosituksista tulisi kuitenkin vielä vuoden 2023 aikana tiedottaa hankkeeseen osallistuneita yhteistyökumppaneita sekä laajempaa yleisöä.

Seuraavalta sivulta löytyy taulukko, johon on koottu yhteenveto työpajojen suosituksista.

Maarianhamina	Orivesi	Ilmajoki	Kainuu	Kokkola	Helsinki
<p>Kotoutumisen edistäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yksilö- • Yhteisö- ja • Yhteiskuntasalla <p>Missä?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Etsivän työn avulla siellä missä ihmiset ovat <p>Milloin?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eri elämäntilanteissa • Oikea-aikaisesti <p>Miten?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tulkkausta hyödyntäen • Yksilölliset tarpeet huomioiden • Verkostojen avulla • Kaksisuuntaisesti kuplia välttäen • Kielen oppiminen ei saa mennä yhteiskuntataitojen ohi • Syrjinnän ja rasismin kysymykset huomioiden 	<p>Demokratian ja osallisuuden edistäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Paikallisesti (Kampuksen strategia) • Alueellisesti (Pirkanmaa) <p>1) Hankerahoituksen haku kansalaistoimijoita tukevan kyläsihteerin palkkaamiseen (vuoropuhelu, kuntalaisaloitteet)</p> <p>2) Koroton lainoitus kansalaistoimijoille/yhteisöille palkkatuki-työntekijöitä varten</p> <p>3) Koulutus kuntademokratiaa edistävään viestintään päätöksentekijöille ja järjestöille yhteistyössä kansalaisopiston kanssa</p> <p>Myös: Kumppanuuspöydät, kyläparlamentit, asukkaiden osaamisen tunnistaminen, paikallisen tuotannon kehittäminen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Yhteisöllisyyden vahvistaminen (kohtaamisia lisää, verkostojen vahvistaminen) – itteellisyydestä ja ”minä ittestä” luopuminen • Myönteisyys: tulevaisuuden usko, positiivinen julkisuuskuva • Tutkimustyö avuksi kunnan kehittämiseen (mm. ikävaiheen huomiointi) • Alueen vetovoiman kasvattaminen (korkeakoulutusta alueelle, etä- ja monipaikkaisen työn mahdollistaminen, tonttitarjoukset, turismi, byrokratian vähentäminen) 	<p>Metsäkeskustelut</p> <ul style="list-style-type: none"> • Omistajuus voi olla myös psykologista. • Tulkinnat metsän arvosta ovat monimuotoisia ja moniulotteisia, erilaisia samallakin ihmisellä eri aikoina. • Ei ole pelkästään yhtä totuutta metsien käytöstä. • Keskustelua kasvokkain on lisättävä, yhteisöjen tulee kohtauttaa ihmisiä. • Tiedon tulee olla puolueetonta, avointa ja yleistajuista • Omasta esimerkistä globaaliin muutokseen – ja toisaalta globaalit uhat voivat konkretisoida omalla pihalla. Päätäjien ja tutkijoiden esimerkki. 	<p>Työelämä</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sosiaalisen kestävyyden ja osallisuuden kokemusten vahvistaminen • Rasismille nollatoleranssi • Monimuotoisuus itsestään selvänä, ei päälle liimattuna arvona • Kaikki töihin, erilaisuus arvona. <p>Aluekehitys</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opiskelijoiden motivoiminen paluumuuttoon lainahelpotuksin 	<p>1. Planeetan kestävyys (ilmastonmuutos ja globaali vastuu)</p> <p>2. Ihmisten välisyys ja yhdenvertaisuus (eriarvoisuuksien purkaminen ja kriittinen myötätunto)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kaikkien toiminta vaikuttaa: Olemme itse osa systeemiä, joka ylläpitää eriarvoisuutta ja kestäväntöytä kehitystä. Olemme myös osa ongelman ratkaisua. • Kasvattajat aktivisteina: omien ennakkokäsityksien reflektointi. Poisoppiminen, rohkeat teot, vaikeat kysymykset, tosiasioiden kohtaaminen. • Yhteisöjen, ei pelkästään yksilöiden kasvattaminen. • Lapset tulee opettaa kriittisiksi ajattelijoiksi, aktivisteiksi. • Utopia menetelmänä on parempi kuin utopia tavoitteena. Jaettu toimijuus utopiana. • Holistisuus oppimisessa: kehoallisuus, tunteet ja sukupolvisuus. Tunteet muutoksen motivaattoreina.

Tavoite 4. Elinikäisen oppimisen edistäminen

KOSI-hankkeen suunnitelmassa elinikäisen oppimisen tavoitteina oli sosiaalisten taitojen vahvistaminen (keskustelu, neuvottelu, päätöksenteko) sekä medianlukutaidon parantaminen (tiedonhankinta, tiedon luotettavuus). Työpajatyöskentely edisti osallistujien sosiaalisia taitoja (neuvottelu, päätöksenteko), mutta keskustelulle (ml. tiedon luotettavuus, medianlukutaito) olisi pitänyt antaa enemmän aikaa ja ihmisiä tavoittaa monimuotoisemmin.

Tarkasteltaessa tavoitetta sosiaalisten taitojen vahvistamisesta voidaan todeta, että suunnitteluryhmät keskustelivat, neuvottelivat ja tekivät runsaasti erilaisia päätöksiä ennen työpajoja. Työpajoissa keskusteltiin, mutta pääasiassa samoin ajattelevien kesken – siksi neuvottelu jäi vähemmälle. Päätöksentekoon ei ollut varattu riittävästi aikaa. Osallistujat antoivat loppukyselyssä paljon hyvää palautetta siitä, että työpajoissa oli mahdollista kuulla erilaisia näkökulmia. Aikaa keskusteluun olisi kuitenkin toivottu enemmän.

Medianlukutaidon kehittämisen osalta on huomautettava, että hankkeen resurssit (työpanoksen suhteen) oli kohdennettu pääosin SVV-koordinaattorille. Osin tästä syystä etukäteismateriaaliin liittyvä tiedonhaku ohjautui koordinaattorille, vaikka hän pyrki ohjaamaan suunnitteluryhmän jäseniä tiedonhakuun. Oriveden työpajan suunnitteluryhmä kuitenkin toimitti omatoimisesti osallistujille aineistoja etukäteen.

Työpajaan osallistuvia kannustettiin tutustumaan ennakkomateriaaliin ja materiaalista löytyi myös ns. ylimääräisiä tietolähteitä. Materiaaleihin tutustuminen jäi kuitenkin jokaisen osallistujan oman kiinnostuksen ja resurssien varaan. Työpajoissa ennakkomateriaaleihin ei enää ehditty palaamaan ja siksi jäi varmistamatta, kuinka moni materiaaliin oli tutustunut ja miten tiedot oli ymmärretty. Joidenkin osallistujien saattoi myös olla haastavaa arvioida tiedon luotettavuutta, koska heidän äidinkieltensä oli muu kuin suomi, ruotsi tai englanti, ja ennakkomateriaali ja/tai asiantuntijoiden puheenvuorot sisälsivät liian käsitteellistä kieltä. Siitäkin huolimatta, että asiantuntijoita oli etukäteen ohjeistettu käyttämään esityksissään yleistajuista kieltä ja paljon helposti ymmärrettävää kuvamateriaalia.

Tiedon luotettavuudesta syntyi suunnitteluryhmissä keskusteluja paljonkin, mutta itse työpajassa keskustelut jäivät vähemmälle yhtä työpajaa (metsä) lukuun ottamatta. Tässä yhdessä työpajassa keskusteltiin kiivastikin siitä, millaisiin tutkimuksiin voidaan luottaa, ovatko tutkimukset puolueellisia ja miksi tutkimukset ovat myös ristiriidassa keskenään.

Työpajojen materiaali on avoimesti kaikkien kiinnostuneiden saatavilla SVV:n kotisivuilla. Materiaalin luokse voivat palata paikalliset toimijat, mutta myös uudet asiasta kiinnostuneet tahot. Sivuilta löytyvät mm. työpajojen kutsukirjeet, työpajojen ohjelmat, ennakkomateriaalit, asiantuntijapuheenvuorojen diaesitykset, valokuvia, yhteenvedot ja suositukset, lehtileikkeitä sekä tilaisuuden taltiointi (Kokkolan työpaja). Linkit:

- [Mariehamn – Sivistystyön Vapaus ja Vastuu](#)
- [Orivesi – Sivistystyön Vapaus ja Vastuu](#)
- [Ilmajoki – Sivistystyön Vapaus ja Vastuu](#)
- [Kainuu, Mieslahti/Paltamo – Sivistystyön Vapaus ja Vastuu](#)
- [Kokkola – Sivistystyön Vapaus ja Vastuu](#)
- [EMOTIONS, AGENCY AND ACTIVISM – Sivistystyön Vapaus ja Vastuu](#)

Työpajoihin kutsuttiin mukaan journalisteja paikallisista medioista. Kainuun ja Kokkolan työpajoista jaettiin lisäksi uutistiedotteita ennen työpajoja. Työpajoista julkaistiin useita lehtiartikkeleita (painetut ja digilehdet) ennen ja jälkeen tilaisuuksien. Julkaisuja on ollut mm. seuraavissa lehdissä:

- Keskipohjanmaa-lehti
- Ilmajoki-lehti

- Oriveden Sanomat
- Nya Åland -tidning

Osa yhteistyökumppaneista julkaisi omissa kanavissaan uutisia työpajoista, mm. Maaseudun Sivistysliitto ja OK-Sivis. Työpajoista on uutisoitu useamman kerran SVV:n kotisivuilla ja lisäksi tietoa on jaettu sosiaalisessa mediassa (Facebook: Vapaa Sivistystyö ry -ryhmä, Twitter: @SVastuu-tili). Hankkeen teemoista ja vapaasta sivistystyöstä uutisointi edisti alan tunnettuutta ja teemoihin kohdistuvaa yhteiskunnallista keskustelua, tiedonsaantia ja paikallista kehittämistä.

4 Hankkeessa kerätty aineisto ja osallistujilta saatu palaute

Kuuteen työpajaan ilmoittautui 16–49 henkilöä (yht. 219 hlö): viranomaisia, opiskelijoita, kuntalaisia, eläkeikää lähestyviä metsänomistajia, opettajia, tutkijoita sekä järjestötoimijoita. Heistä noin 180 saapui työpajoihin. Työpajojen pienryhmien osallistujien moninaisuus toteutui osin, mutta mukaan olisi toivottu enemmän yritysten ja työpaikkojen sekä kieli- ja kulttuurivähemmistöjen edustajia. Työpajoja mainostettiin pääosin henkilökohtaisilla kutsuilla tilaisuuteen, mutta lisäksi osassa työpajoista kutsu oli avoin ja julkaistiin mm. paikallislehdissä ja sosiaalisessa mediassa.

Kaikille osallistujille lähetettiin työpajan jälkeen palautekysely, johon vastattiin verkossa. Kysely toteutettiin kolmella eri kielellä. Palautekyselyyn vastaamisesta muistutettiin kerran uudestaan. Kyselyyn vastasi 56 henkilöä (47 suomeksi, 7 ruotsiksi, 2 englanniksi). Vastausprosentti: 25,6 prosenttia perustuen ilmoittautuneiden lukumäärään. 31 prosenttia perustuen työpajoissa mukana olleiden lukumäärään.

Loppukyselyn lisäksi hankkeessa kerättiin seuraavanlaista tutkimusaineistoa:

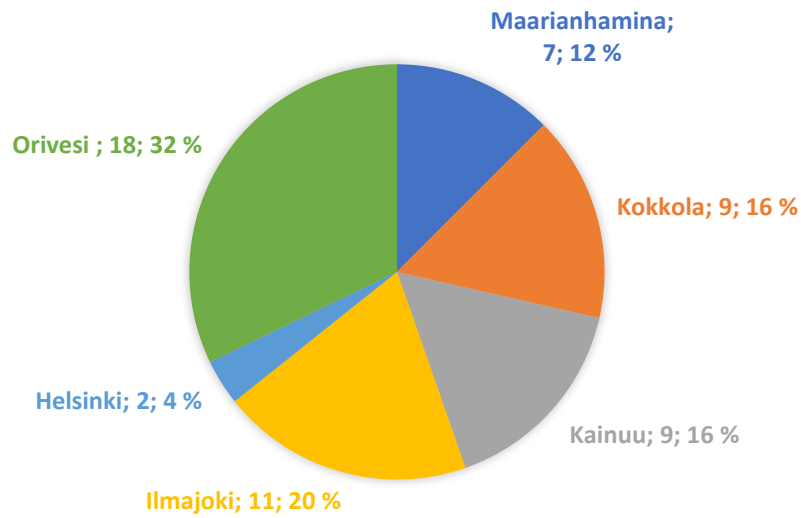
Tutkimusaineisto	Tutkimusaineiston koko
Havainnointiaineisto	6 työpajaa
Työryhmien arviointikeskustelut (työpajojen jälkeen)	5 keskustelua + yksi teksti
Suunnittelukokousten muistiot	n. 52 kokousta + lisäksi Oriveden kokouksia, joihin koordinaattori ei osallistunut. Näistä osa ja näiden lisäksi vielä tapaamisia asiantuntijoiden kanssa.
Asiantuntijapuheenvuorot (diat)	29 kpl (löytyvät myös SVV:n sivuilta)
Videointi	1 kpl (Kokkola)

SVV-koordinaattori oli päävastuussa tutkimusaineiston keruusta. Lisäksi Oriveden työpajassa myös pari muuta tutkijaa keräsi havaintojaan ylös ja jakoi ne myöhemmin koordinaattorille.

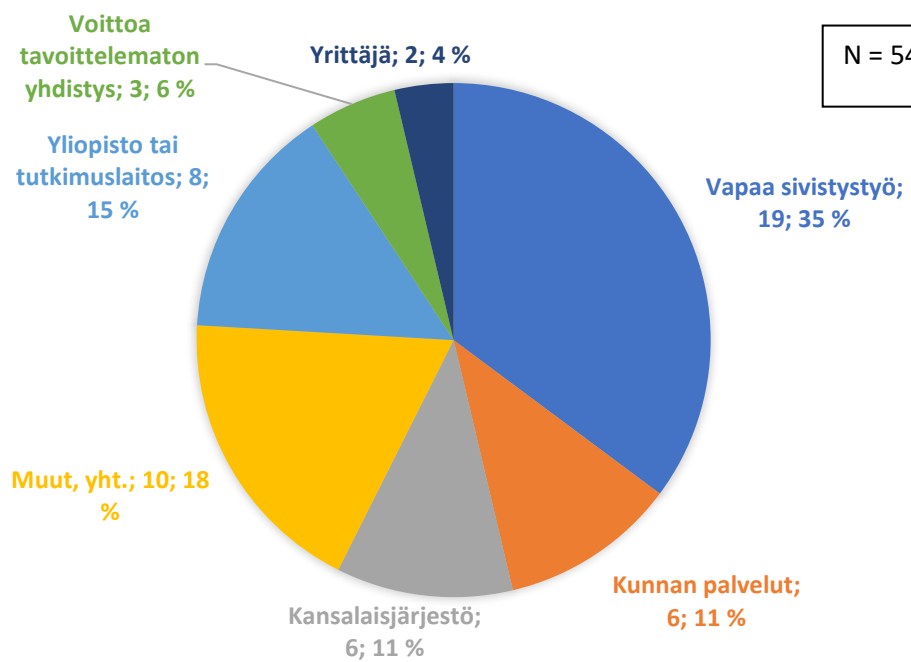
Hankkeesta ei ole vielä ehditty julkaista tieteellistä artikkelia, mutta se on valmisteilla. Lisäksi KOSI-hankkeesta on pidetty kahdessa tutkimustyöpajassa ja yksi esitys on vielä vuoden 2022 aikana tulossa. Oriveden työpajasta ja KOSI-hankkeesta pidettiin workshop kansainvälisessä Insearch-konferenssissa 18.-19.12.2021.

Seuraaville sivuille on koottu esille loppukyselyn vastauksia. Näihin ei ole otettu mukaan englanninkielisen loppukyselyn vastauksia (paitsi 1. kuviossa), sillä niitä tuli ainoastaan kaksi kappaletta.

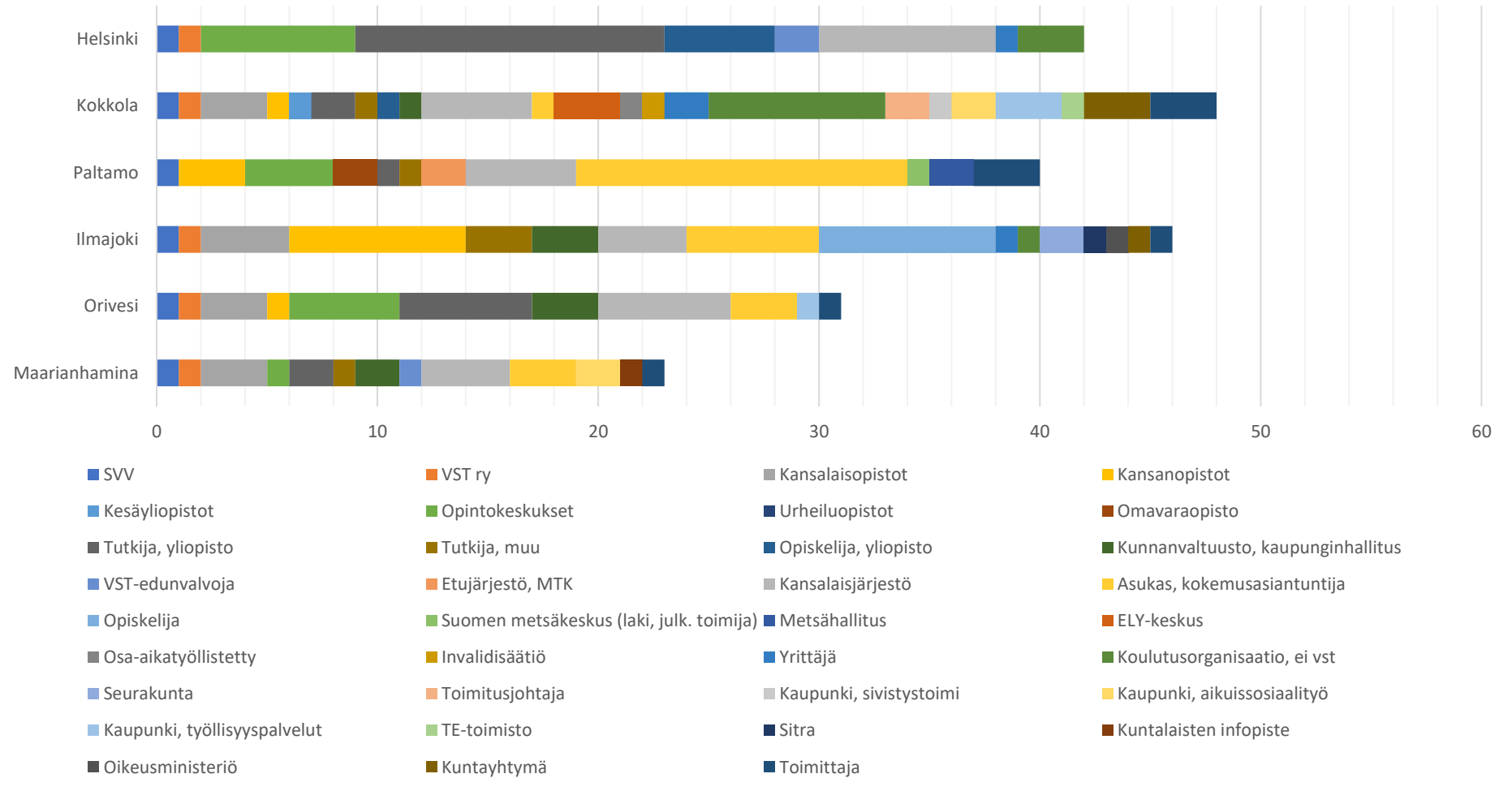
MIHIN TYÖPAJAAN OSALLISTUIT? (N = 56)

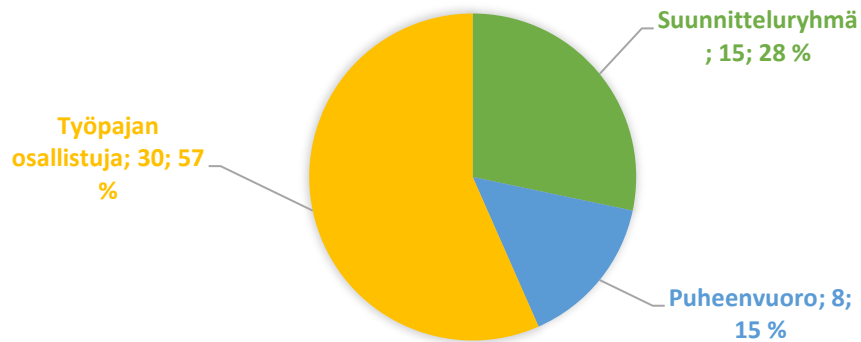
MISSÄ ORGANISAATIOSSA TYÖSKENTELET?

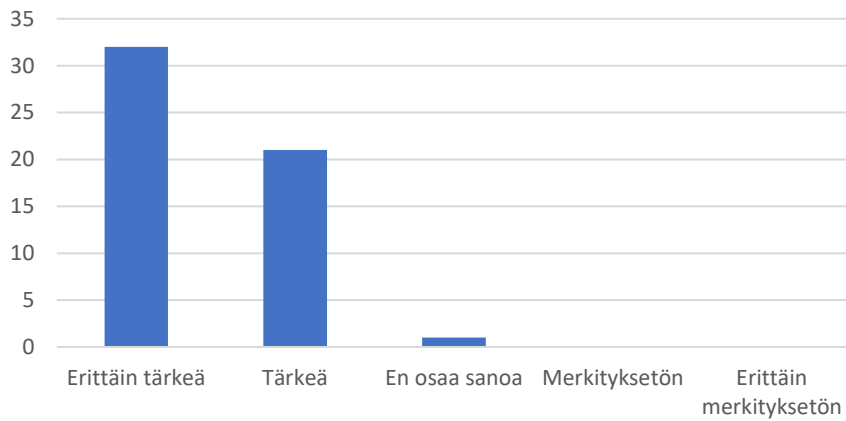
Osallistujien (tiedossa olevat) taustat (ilmoittautuneet, N = 230)
 Huom! Aineisto kerätty ilmoittautumislistoista ja suunnitteluryhmiltä ja koskee kaikkia kuutta työpajaa.

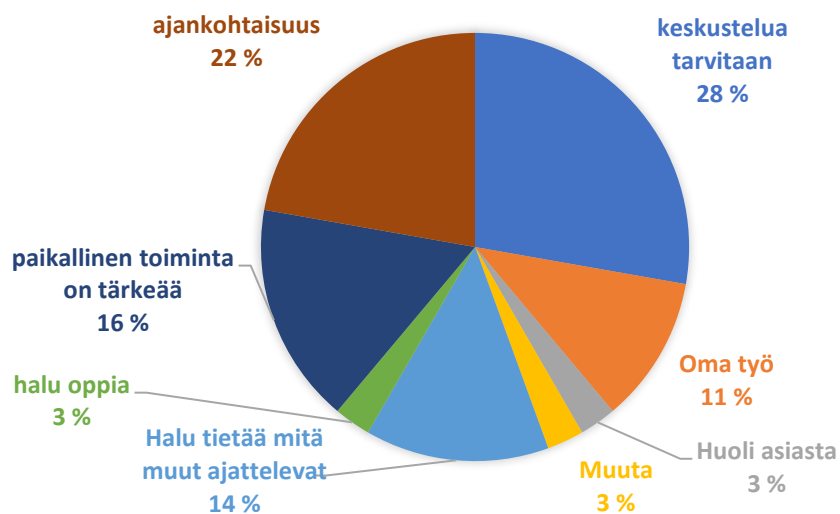
MITEN OLET OLLUT MUKANA KOSI-PROJEKTISSA?

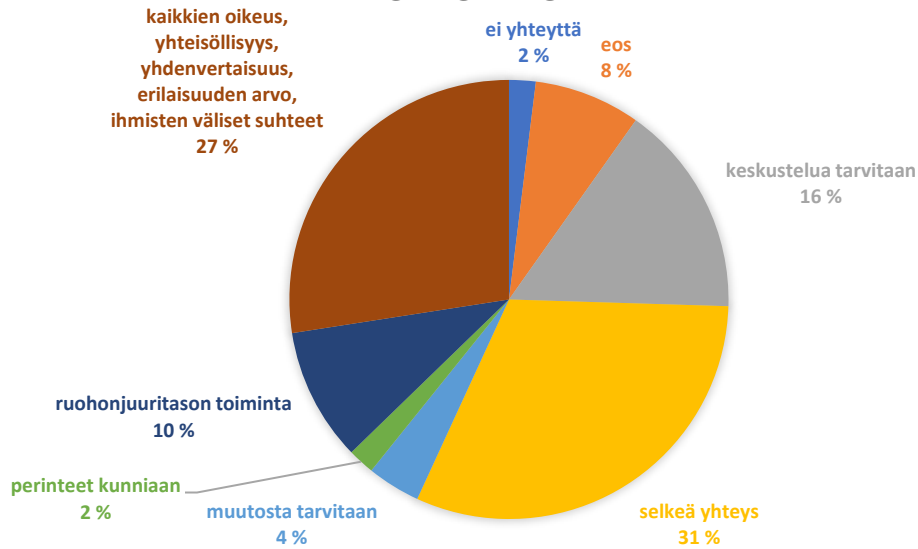
Miten tärkeänä näet työpajan aiheen?

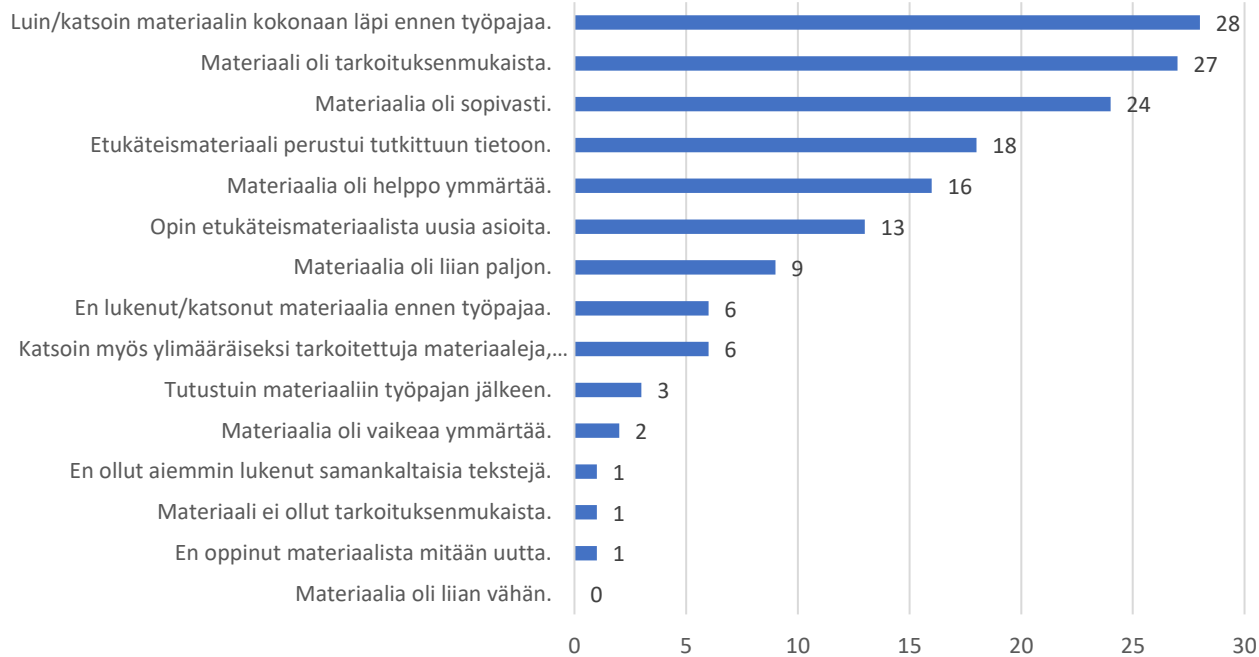
MIKSI AIHE ON TÄRKEÄ?

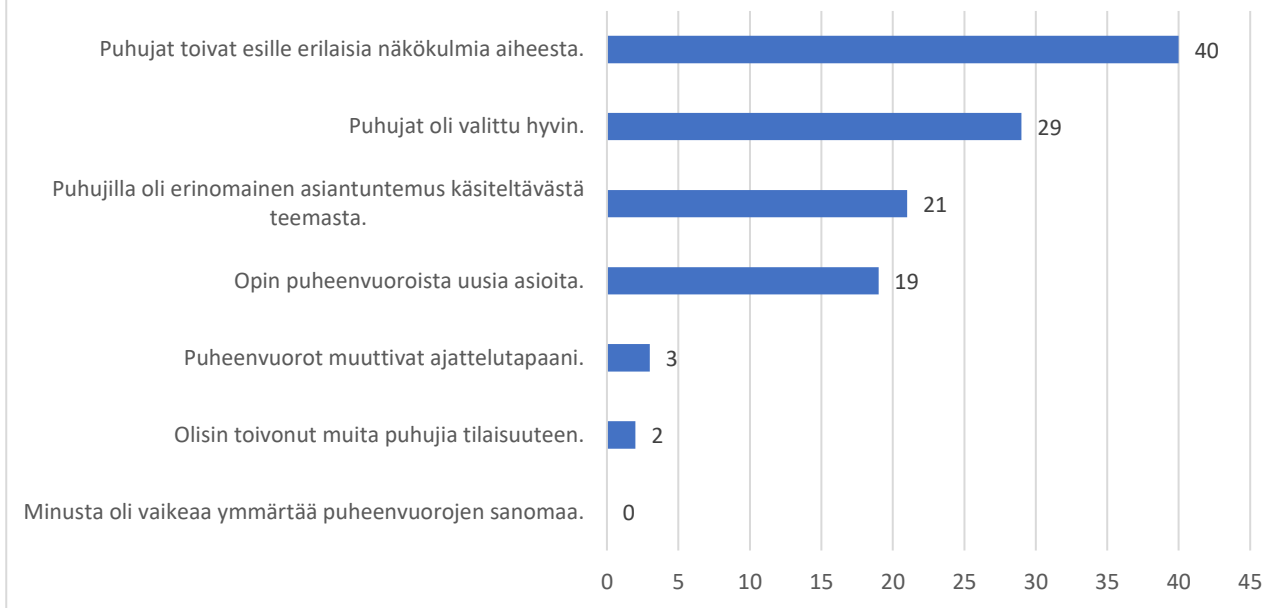
TYÖPAJAN AIHEEN YHTEYS TULEVAISUUDEN SIVISTYKSEEN

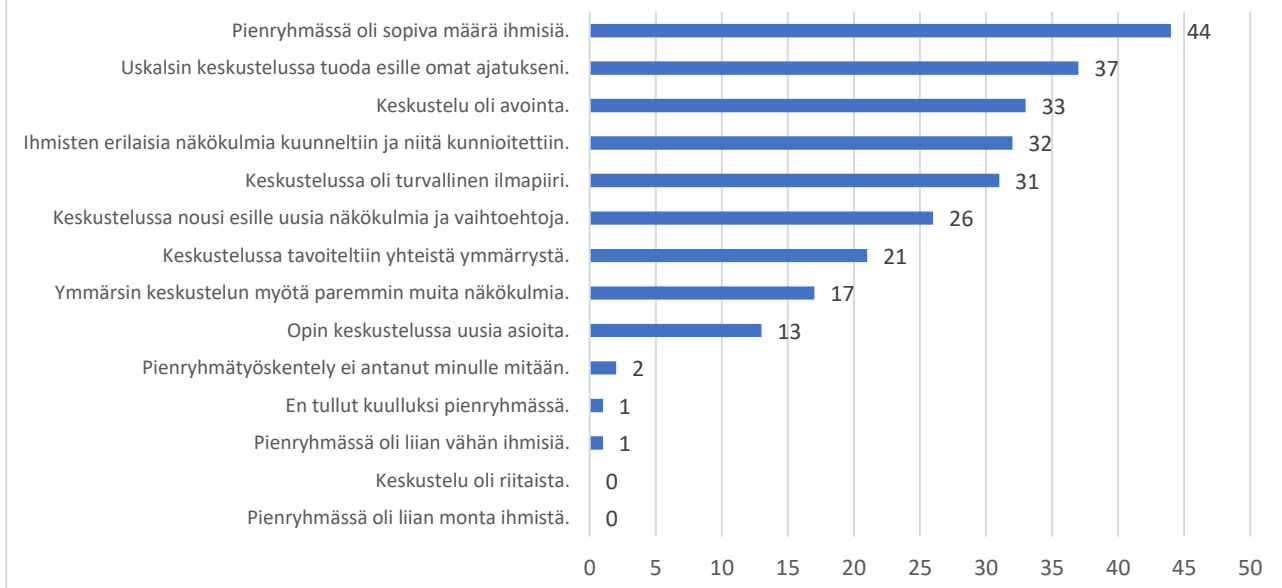
Etukäteismateriaali

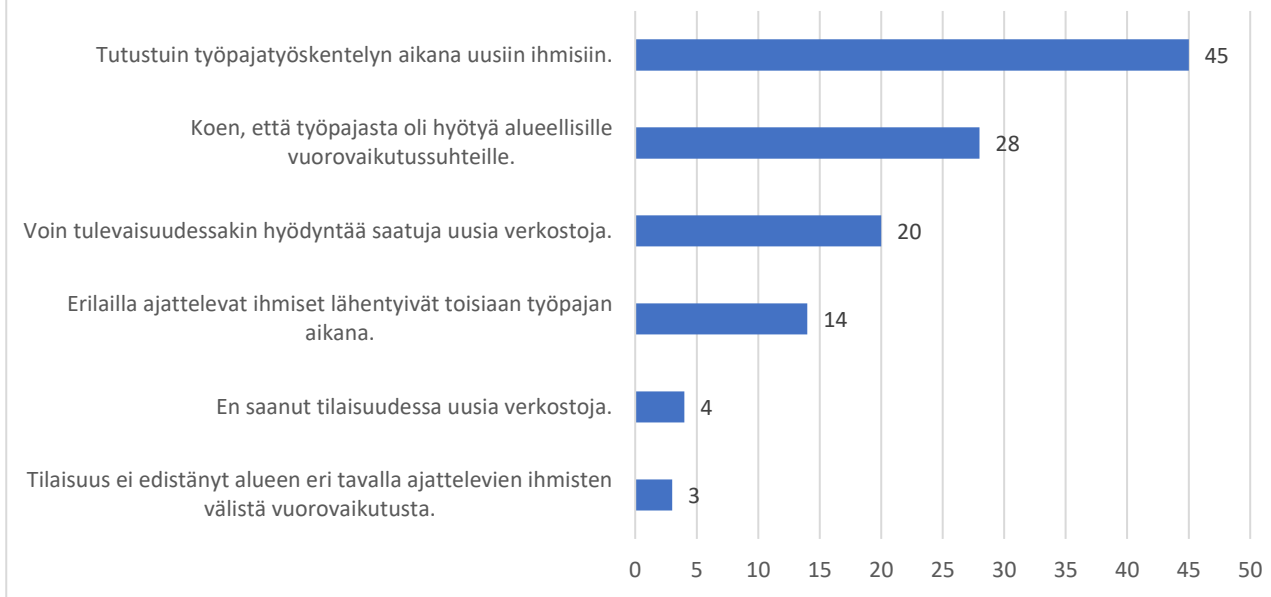
Mitä mieltä olet työpajan puheenvuoroista?

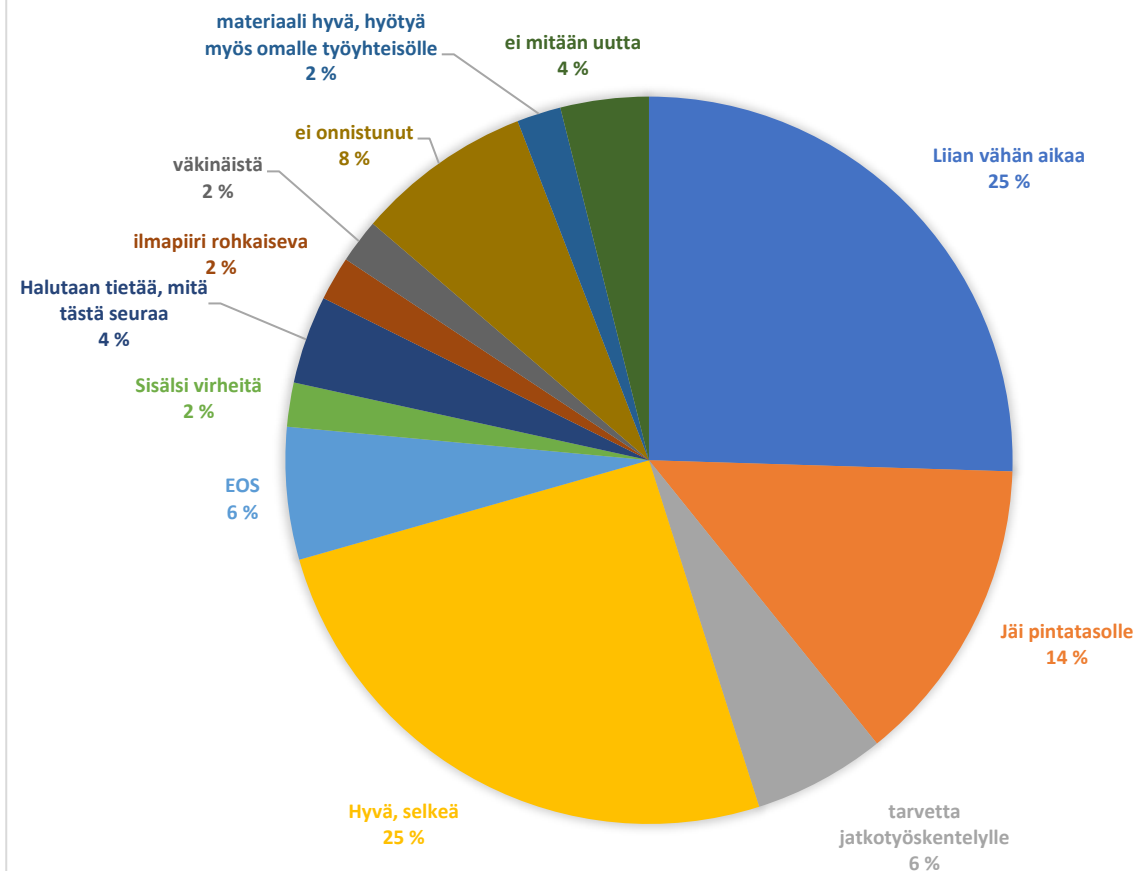
Ajatuksesi pienryhmätyöskentelystä

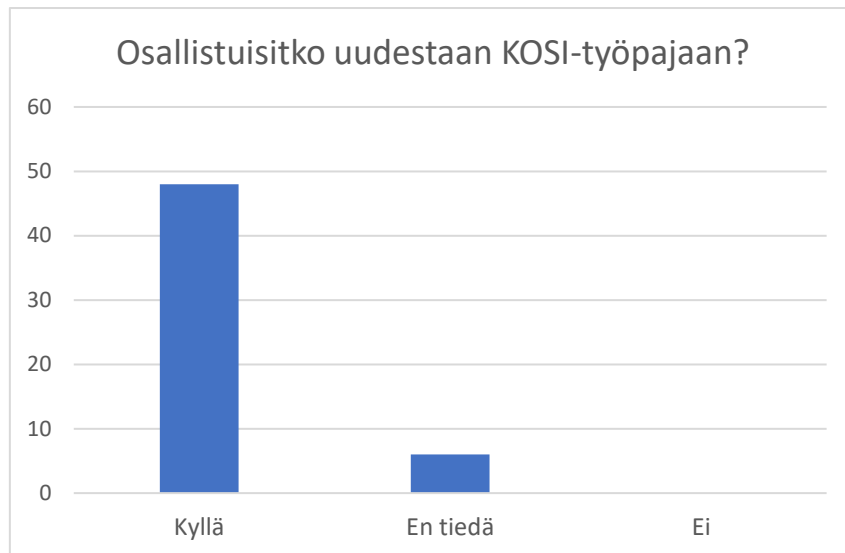

Verkostoituminen ja alueellinen vuorovaikutus

KONSENSUKSEN ONNISTUMINEN, LOPETUS

Muita osallistujien palautteita työpajoista:

Liian paljon aiheita/ alustajia. Ei ehditty keskustelemaan. Kiireessä referoinnissa paljon virheitä ja yhteenvedot muuttuivat pinnallisiksi. Eri ajattelutavat eivät riidelleet mutteivät vuorovaikuttaneetkaan.

Aikaa yhteisten näkemysten muodostamiseen oli niukalti, joten yhteenveto jäi hieman hajanaiseksi. Työryhmille annetut kysymykset olivat liian yleisluontoisia. Tarvittaisiin syventävää keskustelua ja jatkotyöskentelyä.

Kenties olisi hyvä tarkentaa KOSI-työpajojen tavoitetta: riittäisikö ymmärryksen syveneminen, vai onko tarpeen tähdätä sopuun/konsensukseen? Kenties työpajoihin osallistujat voisivat olla "konsensus-lähettiläitä" eli viedä oppimiaan ajatuksia omiin yhteisöihinsä, ja näin kenties (realistisemmin) laajempi sopu voisi syntyä ajan ja laajempien dialogien myötä.

Olisi viisaampaa pitää paja kahtena eri päivänä, että toisena kuultaisiin puheenvuorot ja niihin kohdistuva keskustelut ja toisena tehdä työpajat kiireettömästi.

5 Hankerahoitus ja kustannukset

Alfred Kordelinin säätiön apuraha oli 30 000 euroa. Hankkeen kustannukset olivat 32 312,28 euroa. Alfred Kordelinin säätiöstä saadulla apurahalla oli ratkaiseva merkitys työn toteutumiselle. Hanke ei saanut muuta ulkopuolista rahoitusta. Apurahan mahdollistaman palkkauksen turvin SVV-ohjelman koordinaattori edisti paikallista yhteistyötä ja työpajojen suunnittelua, raportoi hankkeen etenemisestä, keräsi ja analysoi tutkimusaineistoa sekä työpajojen materiaaleja, sekä kasasi ennakkomateriaalit ja piti yhteyttä tutkijoihin. Apurahasta maksettiin työpajojen asiantuntijoiden puhujapalkkioita, työpajojen tilakustannukset ja osallistujien ruokailut sekä kustannettiin yhden työpajan striimaus. Apuraha mahdollisti SVV-ohjelman koordinaattorin ja VST ry:n puheenjohtajan matkat työpajapaikkakunnille, sekä tutkimusaineiston analysoinnin sekä raportoinnin alustavista havainnoista.

6 Yhteenveto: Hyödyt ja tulevaisuus

Suunnitteluryhmistä muodostuneet paikalliset verkostot vahvistuivat ja ihmiset tutustuivat uusiin ihmisiin ja toimijatahoihin. Monet vapaan sivistystyön toimijat kokivat, että konsensuskonferenssimenetelmällä itsellään ei ollut välttämättä paljon annettavaa vapaalle sivistystyölle, vaikkakin kiitosta annettiin tutkimus- ja kokemustiedon kohtaamisesta ja konsensukseen pyrkimisestä. Vapaan sivistystyön yhteiskunnallisesti merkittäväksi tehtäväksi nähtiin nousevan erilaisten ihmisten kohtaaminen haastavienkin teemojen puitteissa. Oman työn reflektointi tarkastelemalla käytettyjä sanavalintoja, mukana olevia yhteistyökumppaneita, rakenteita tai opiskelijoiden osallisuutta pystyy mahdollistamaan toiminnan oikeudenmukaisen ja planetaarisesti kestävänsä kehittämisen myös jatkossa.

KOSI-hankkeessa tehtyjä yhteenvetoja ja suosituksia on käytetty Vapaa Sivistystyö ry:n tulevaisuustyöskentelyssä ja esimerkiksi sosiaalinen kestävyys on nostettu sivistystyön tulevaisuuden tiekartassa merkitsevään rooliin. Tutkimusaineistosta tehtyjä havaintoja tullaan tulevaisuudessa tuomaan esille englanninkielisessä tutkimusartikkelissa (joka on osa laajempaa vapaata sivistystyötä käsittelevää väitöstutkimusta).

Hankkeen alkuperäinen tarve, siinä tehdyt suositukset ja hanketta koskeva tutkimusaineisto kertovat ihmisten välisten suhteiden polarisoitumisesta, omiin kupliin vetäytymisestä ja epäluuloista. Maahan muuttaneiden integroituminen osaksi yhteiskuntaa on noussut yhä tärkeämmäksi kysymykseksi ja sitä tarkastellaan kotoutumisen, työllisyyden ja alueen vetovoiman ja elinvoiman kysymysten kautta. Mukana olleet toimijat ja työpajojen osallistujat kokevat, että käsitys oikeudenmukaisuudesta kiinnittyy vahvasti osallisuuden tunteeseen, ja siihen kaikilla ihmisillä tulisi olla oikeus. Osallisuus toteutuu puolestaan esimerkiksi työelämään osallistumalla tai yhteisöihin mukaan pääsemällä.

Monet paikalliset toimijat ovat huolissaan omasta kotiseudustaan. Kotiseudun pelätään näivettyvän ja lisäksi asukkaiden demokraattisista vaikutusmahdollisuuksista on epäselvyyttä. Tähän liittyen tutkitulla tiedolla on myös vahvaa välineellistä arvoa: sen toivotaan edistävän alueen vetovoimaa ja elinvoimaisuutta, tai perustelevan oma näkemys esimerkiksi väestösuhteiden vahvistamisesta. Vapaa sivistystyö ei voi myöskään toimia yksin. Se tarvitsee kumppanuuksia ja verkostoja oman asemansa säilyttämiseen ja toimintansa kehittämiseen.

Tärkeitä hankkeessa esille nousseita havaintoja on myös, että vapaan sivistystyön eri toimintamuodoilla on erilainen suhde paikalliseen ja alueelliseen kansalaistoimintaan. Tämä nousi vahvasti esille erityisesti Oriveden työpajassa. Lisäksi paikallisen ja alueellisen yhteistyön rakentaminen vapaan sivistystyön erilaisten toimintamuotojen kesken voi olla haastavaa.

Vapaa sivistystyö voi mahdollistaa erilaisten ihmisten kohtaamiset esimerkiksi KOSI-hankkeen työpajojen keinoin, mutta samanaikaisesti sille asetetaan tavoitteita, jotka liittyvät työmarkkinoiden vaatimukseen ja jatkuvaan oppimiseen. Keitä vapaan sivistystyön tulisi tavoittaa ja kenen tarpeisiin sen tulisi vastata? Mitä vapaassa sivistystyössä kehitetään ja mitä vahvistetaan? Näitä kysymyksiä tulisi tarkastella tutkijoiden, kentän toimijoiden ja hallinnon välisessä vuoropuhelussa. Ja vaikka vapaalla sivistystyöllä onkin vahva yhdenvertaisuuteen pohjautuva arvoperusta, tulisi sen viestinnässään ja kohtaamisissaan pyrkiä myös tavoittamaan eri tavoin – ”väärinkin” – ajattelevat. Yhtä paikallista vapaan sivistystyön toimijaa lainataksemme:

Kenenkään ajattelu ei voi muuttua, jos lasiin ei saa säröä. On pakko kuulla. Voi tärkeää siementä kylvää, ja se voi myöhemmin muuttaa ajattelua.

7 Lähteet

- Anderson, A. A., Delborne, J., Kleinman, D. L. 2012. Information beyond the forum: Motivations, strategies, and impacts of citizen participants seeking information during a consensus conference. *Public Understanding of Science* 22 (2012), 955–970.
- Blok, A. 2007. Experts on public trial: on democratizing expertise through a Danish consensus conference. *Public Understanding of Science* 16 (2007), 163–182.
- Cullen, J. 2017. Migrants and the language of instruction: Is the EU policy deficit driving new innovations in social inclusion? *International Review of Education* 63 (2), 453–474.
- Fred, M. 2020. Local government projectification in practice – a multiple institutional logic perspective. *Local Government Studies* 2020, VOL. 46, NO. 3, 351–370 <https://doi.org/10.1080/03003930.2019.1606799>
- Heikkinen, H. L. T.; Kiilakoski, T.; Huttunen, R.; Kaukko, M. & Kemmis, S. 2018. Koulutustutkimuksen arkkitehtuurit. *Kasvatus* 49 (5), 368–383.
- Hokkanen, L. 2003. Vapaaehtoinen ja vertainen auttaminen. In M. Laitinen & A. Pohjola (eds.) *Sosiaalisen vaihtuvat vastuut*. Jyväskylä: PS-Kustannus, 254–274.
- Kemmis, S. 2019. *A Practice Sensibility. An Invitation to the Theory of Practice Architectures*. Singapore: Springer. <https://doi.org/10.1007/978-981-32-9539-1>
- Nylund, M. 2000. *Varieties of Mutual support and voluntary action. A study of Finnish self-help groups and volunteers*. Helsinki: The Finnish Federation for Social Welfare and Health.
- Pätäri, J.; Teräsahde, S.; Harju, A.; Manninen, J. & Heikkinen, A. (eds.) 2019. *Vapaa sivistystyö eilen, tänään ja huomenna. Vapaan sivistystyön rooli, asema ja merkitys suomalaisessa yhteiskunnassa ja koulutusjärjestelmässä*. Helsinki: Vapaa Sivistystyö ry.
- Wallén, B. 2022. *Vapaan sivistystyön tiekartta 2030. Väggkarta för fri bildning 2030*. Vapaa Sivistystyö ry, Fritt Bildningsarbete rf 2022. [Vapaan sivistystyön tiekartta 2030 \(peda.net\)](https://peda.net)

8 Liitteet

Nya åländer som vi -työpajan yhteenveto

Maarianhamina (webinaari)

Individ – närgemenskap – samhälle – annat

Individ:

1. Vikten av eldsjälarna som är aktiva, stöd för eldsjälarna
2. Vilka kunskaper behövs för inkludering – språk, vikten av samhällskunskaper (officiella och outtalade), identifierade värderingar, olika lärtiggar
3. Vikten av individuella behov av information i rätt tid för nyanlända, samarbete och nätverk mellan aktörer för information på olika språk etc.

Närgemenskap:

4. Inkludera barn, unga och vuxna, möjliggör aktiviteter för vuxna genom t.ex barnpassning. Generationsklyftor – barn tar ansvar för tolkning, rädslor, skuld för de vuxnas integration.
5. Behov av tolkar från minoritets- till majoritetsspråk 6. Uppsökande arbete i kommunerna

Samhälle:

7. Komplicerade system från myndigheter, ekonomiskt stöd etc.
8. Ömsesidig omvärdering av integration, tvärsidighet, inte klumpa ihop människor
9. Samarbete mellan åländska och finlandssvenska erfarenheter av integration på svenska (Bildningsalliansen)
10. Kunskapslyft för näringslivet, arbetslivet, ansvar för information och integration

Annat:

11. Behov av förnyade utbildningar, ta tuffa tag gentemot rasism och diskriminering
12. Integration är mer än att lära sig språket!

Kansalaisyhteiskunta ja demokratia -työpajan yhteenveto

Orivesi

Suunnitelmien mukaan työpajan opetuksia ja toimintaehdotuksia kansalaistoiminnan ja demokratian kehittämistä ja niitä edistävästä sivistystyöstä viedään mukana olleita osallistaen eteenpäin:

1) Orivedellä, etenkin Kampuksen strategiatyöhön, 2) Pirkanmaalla, pohtien mitkä ja miksi olisivat siirrettävissä muihin konteksteihin, 3) kansallisesti osaksi KOSI-hankkeen johtopäätöksiä ja suosituksia

Aloitelistan puimisen jälkeen todettiin konkreettisimmiksi (kuntapäätäjille osoitettaviksi) aiheiksi

- 1) hankerahoituksen hakeminen kansalaistoimijoita tukevan kyläsihteerin palkkaamiseen; kyläsihteeri voisi tukea vuoropuhelua kuntalaisten ja päätöksentekijöiden kesken ja kuntalaisaloitteiden työstämistä ja välittämistä kuntapäätäjille
- 2) koroton lainoitus kansalaistoimijoille/yhteisöille palkkatukeen oikeutettujen työntekijöiden työllistämiseen
- 3) koulutus kuntademokratiaa edistävään viestintään päätöksentekijöille ja järjestöille yhteistyössä kansalaisopiston kanssa

Pöhinää kylille -työpajan jälkipuinnissa esitetään kuntapäätäjille ja paikallisille kansalaisjärjestöille ja sivistystoimijoille seuraavia asioita pohdittavaksi

- Orivedellä toimivan **kumppanuuspöytätoiminnan kehittäminen**; voiko siitä kehittyä 'väenpöytä', jossa niin yksittäiset kuntalaiset, järjestöjen/yhteisöjen edustajat, kunnan luottamushenkilöt ja viran/toimihaltijat käyvät keskustelua ja sopivat kullekin soveltuvista tehtävistä? miten kuntalaisia saadaan aktivoitua esittämään ajatuksia/ideoita/toiveita käsiteltävistä asioista? miten keskusteluihin osallistuvat välittävät tietoa käsitellyistä asioista ja mahdollisesti sovitusta toiminnoista omaan lähiympäristöönsä?
- **Lainoitus yleishyödyllisten yhteisöjen työllistämiseen**: olisiko mahdollista, että kaupunki antaisi EU-hanketoiminnan tapaan korotonta lainaa kolmannen sektorin toimijoille, jotta ne pystyisivät työllistämään pitkäaikaistyöttömiä (mahdollisuus jopa 100 %:n palkkatukeen, mutta palkkauskulut maksettava etukäteen)?
- **Kaupungin toimielinten avoimet kokoukset**; voisivatko lautakunnat ja muut luottamustoimielimet pitää kuntalaisille avoimia kokouksia (muutama vuosi sitten Orivedellä järjestetyllä avoimen toiminnan viikolla tällaisia kokouksia oli)? voisiko kokouksia järjestää eri puolilla kuntaa?
- **Kyläparlamenttien kehittäminen**; voitaisiinko eri puolilla kuntaa järjestää avoimia kyläparlamentteja paikallisten asioiden käsittelyyn ja kunnassa olevien ajankohtaisten asioiden tiedottamiseen (esimerkiksi nyt Orivedellä rantaosayleiskaavatyössä tehdyt kyläkaavat)?
- **Kansalaistoiminnan pitkäjänteinen agenda**; voisiko tämä täydentää tapahtumatoiminnan suunnittelua? voitaisiinko esimerkiksi osallisuusohjelman liitteeksi laatia yhdessä kansalaistoimijoiden kanssa toiminnan pitkäjänteinen suunnitelma?
- **Kylille yhteinen oma sihteeri**; olisiko mahdollista kaupungin hakea LEADER-rahoitusta Oriveden kyläsihteerin palkkaamiseen?
- **Osaamisen tunnistaminen**; millä keinoilla kylissä voidaan tunnistaa ja saada näkyväksi ja tietoon asukkaiden erilainen ja moninainen osaaminen? voisiko tulevaisuusverstaas-tyyppinen toiminta viedä tätä eteenpäin?
- **Paikallisen tuotannon kehittämisen/kuluttamisen keinot ja tavat**; mitä Orivedellä tarvittavaa tuotannollista ja palveluihin liittyvää elinkeinotoimintaa täältä puuttuu? miten mahdollisesti puuttuvaa tuotantoa/palveluja saadaan käynnistettyä? miten kuntalaisille saadaan tietoa täällä olevasta tuotannosta ja palveluista?

- **Kestävän kehityksen ja ympäristöasioiden huomioon ottaminen kaikessa toiminnassa;** miten kansalaistoimintaa, demokratiaa ja sivistystyötä tältä pohjalta kehitettäisiin?
- **Kansalaisopistotoiminta;** mikä on kansalaisopiston rooli kuntaorganisaatiossa? voisiko sen kautta järjestää henkilöstön ja luottamushenkilöiden koulutusta (mahdollinen valtionosuus)? miten kansalaisopiston rahoitusta kehitetään? olisiko opistopassi otettavissa käyttöön?
- **Kirjaston rooli ja tehtävät;** mitä kaikkea kirjasto (lainasto!) voisi lainata? miten kasvattaa kirjaston roolia vapaan sivistystyön toimijana?

Kansalaistoiminnan paikallisuus:

- paikallisen kansalais- (vaiko yhdistys-) toiminnan arvostuksen odotettiin ilmenevän mm. kuntien niille osoittamalla lainoilla, joilla voitaisiin osaksi rahoittaa työntekijöitä ja kansalaistoiminnan koordinoitua
- pienillä resursseilla toimivat järjestöt ja verkostot keskittyvät yksittäisiin tapahtumisiin, jotka toisaalta ovat avoimia ja osallistavat kaikkia asukkaita, mutta pitkäjänteinen, strateginen toiminta ei onnistu ilman pitkäkestoisesti sitoutuneita vetäjiä
- ovatko kansalaistoiminta ja elinkeinotoiminta erillisiä: esimerkkinä Vesa Holapan puheenvuoro, jossa kannettiin huolta paikallisen ammattiyhdistystoiminnan hiipumisesta ja irrallisuudesta muuhun kansalais- ja demokratiatoimintaan: voiko kansalaistoiminta kytkeytyä kunnan kestävä kehitystä edistävään elinkeinopolitiikkaan ja ilmastomuutoshillintäpolitiikkaan (mm. Hinku-kunnat), ottamaan huomioon paikalliset olosuhteet ja mahdollisuudet? Voisiko em. yhteistoimintamuotoihin saada mukaan paikalliset yrittäjät ja paikallisen talouden ja elinkeinojen edistämisen näkökulman – Oriveden seudulla maa- ja metsätalouden huomioon ottaminen tärkeää

Demokratian paikallisuus:

- onko kansalaistoiminnassa ja demokratiassa kyse yksilöllisestä vai kollektiivisesta/järjestäytyneestä toiminnasta: kansalainen voi toimia yksilönä, mutta onko kansalaistoiminta järjestäytyntä, kollektiivista toimintaa?
- asiakaslähtöisen puhutavan/politiikan valtavirtaistuminen 1980-90-luvuilta lähtien vaikuttaa edelleen kunta-kansalaisten ja kuntapäätäjien, virkahenkilöstön, kansalaisjärjestöjen ja sivistystyön toimijoiden vuorovaikutus- ja kohtaamistapoihin ja keskustelukulttuuriin
- kuntapäätäjät ja virkahenkilöstö voisivat osallistaa kansalaisia kehittämiseen ja päätöksentekoon monin tavoin, esimerkiksi: 1) kumppanuuspöydistä kunta-kansalaisia systemaattisesti osallistaviin väenpöytiin, nostamaan esiin näiden tärkeinä pitämiä asioita, antamaan palautetta päätöksentekijöille ja virkahenkilöstölle, keskustelemaan ajankohtaisesta päätöksenteosta ja tekemään aloitteita; 2) järjestämällä systemaattisesti eri lautakuntien avoimia kokouksia, 3) kehittämällä asuinaluekohtaisesti tai muilla perustein kansalaisia osallistavia tulevaisuusversteita kunnan kehittämistä, 4) tukemalla kansalaistoimintaa esim. lainoittamalla kansalaistoimijoiden toimintaa tai yhteisten toimihenkilöiden palkkaamista.

Sivistyksen ja sivistystyön paikallisuus:

- oppilaitokset voisivat sisällyttää opetussuunnitelmiinsa ja niiden toteutukseen konkreettista osallistumista paikalliseen kansalaistoimintaan (esim. yhteiskuntaopin kurssit, työ- ym. harjoittelut peruskoulussa, lukiossa ja ammattioppilaitoksissa sekä yliopiston ja ammattikorkeakoulun tutkinto-ohjelmissa), joka voisi tukea kansalaistoimintaa – tosin tämä edellyttää myös ohjausresursseja järjestöiltä
- sivistystoimijoiden paikallinen verkostoituminen: oppilaitosten ja kansalaisjärjestöjen yhteistyössä erityisesti kansalaisopisto ja kirjasto voisivat olla avaintoimijoita (nykyisellään kansanopistoja, opintojärjestöjä, kesäyliopistoa on vaikea hahmottaa osaksi paikallista kansalaistoimintaa ja demokratiaa edistäviksi toimijoiksi)
- kansalaistoimintaa ja demokratiaa edistävissä sivistystyössä tulisi kehittää monenlaisille erilaisuuksille avointa puhutapaa ja sanastoja ja tukea toimintatapoja, jotka antavat tilaa

erilaisuuksille ja kannustavat arvostamaan kaikenlaisia erilaisuuksia (esim. erilaisille käsityöllisille ja toiminnallisille kiinnostuksille ja osaamisille) ja mahdollisuuksia yhteisön arvostamaan itsensä toteuttamiseen ja kehittämiseen

- pienellä (taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta olemassaolosta huolta kantavalla) paikkakunnalla kansalaisopiston (ja kirjaston) – ja rehtorin, johtajien, suunnittelijoiden ja opettajien ym. – itseyymmärrys toiminnan tarkoituksista, toimintatavat ja toimintasuunnitelmien edellyttää vuorovaikutusta paikallisten asukkaiden ja erilaisten toimijoiden kanssa. Kokemusten ja toiveiden kuuleminen ja moninaisiin odotuksiin vastaaminen ja sovittaminen kunnallispolitiikan ja -hallinnon realiteetteihin rakentaa paikallista tulkintaa sivistyksestä ja sivistystyöstä
- Oriveden Kampus (Osuuskunta Pro Orivesi) voisi ottaa kunnallisten, kansalais- ja elinkeinoelämän toimijoiden yhteistyön edistämistä mihinkään niistä sitoutumattoman roolin. Tätä voisi edistää, jos em. tahot olisivat sen jäseniä.

Väestösuhteet ja väestönkehitys -työpajan yhteenveto

Työpaja Ilmajoella

Pienryhmä A	B	C	D	E
Yhteisön hengen uudistuminen – ei enää vaan ”minä itte”	Monipaikkaisuus osaratkaisuna – nähdään resurssina; Etätyö, start-up, nuoret yrittäjät – mahdollistaminen; tutkimustyön edistäminen (tieto resurssina kunnan hyväksi)	Rauha, elämisen edullisuus – täällä ihmiset hymyilee – kohtaaminen (mistä ystävät? Kohtaamisten edistäminen)	Korkeakoulutusta lisää alueelle	Yrittäjyyden tukeminen, työpaikkojen luominen
Positiivisuus ja tulevaisuuden uskon vahvistaminen – omista kiinni pitäminen, ennenkin nousu	Julkiset liikenneyhteydet – kehittäminen, ekologisuus Yhteisön merkitys	Työ erittäin ratkaiseva asia – pieneen yritykseen työllistyminen (suhteet, verkostot, tunteminen)	Julkisuuskuva paremmaksi – yhdessä toimiminen ja hyvistä asioista puhuminen	Ittellinen henki – luotaantyöntävää? > Ilmapiiiri avoimemmaksi ja suvaitsevammaksi > kansainvälisyys (valmius ottaa vastaan ’muita’) Orientaatio-ohjelma > reitti työelämään, tutustuminen paikallisiin, oman panoksen antamiseen mahdollisuudet
Ikävaiheen huomioiminen: ketkä valitsevat ja millä perustein?	Kielen kääntäminen, tulkkaukset	Lupa-asiat, työhallinto, byrokratia hidastaa sijoittumista tänne	Tonttitarjoukset (edullisuus, koko) x 2	Turistit? Historia? (mm. muinaisasutus)

Metsä-työpajan yhteenveto

Yhteenvetoa loppukeskustelusta Kainuun opistolla KOSI-työpaja 1.10.2021

Metsä on meille

- elinympäristö
 - hyvinvointia ja työhyvinvointia ylläpitävä, virkistysympäristö
 - tunteiden tasaus ja rauhoittumispaikka, ”kirkko”
 - ympäristö, johon ei liity taloudellisia kysymyksiä
 - hyödykkeiden tuottaja
 - keino tai väline ilmastonmuutoksen torjuntaan
 - elävä organismi, jonka elinkaari on pidempi kuin ihmisen
 - suomalaisuuden ydin – olemme ”metsäläisiä”
 - menneisyyden ja tulevaisuuden, historiallisuuden, paikka
 - ”meidän” ja ”minun” – riippumatta oikeasta omistajuudesta, psykologista omistajuutta
- Tulkinnat metsän arvosta meille ovat monimuotoisia ja moniulotteisia, erilaisia samallakin ihmisellä eri aikoina
 - Ei ole pelkästään yhtä totuutta metsien käytöstä

Huolina nostettiin esille, mm.

1. Metsänomistajarakenteen muutos – sijoitusyhtiöt, suurmetsänomistajat
2. Kärjistynyt keskustelu
3. Ilmastonmuutos

Vuonna 2035: Utopia metsäkeskusteluista?

1. Myös muut maat keskustelevat metsien kasvatuksesta ja hoidosta. Lisää toimia ilmastonmuutoksen estämiseksi tehdään.
2. Keskustelu ylikulutuksesta lisääntyy: millainen tarve länsimailla oikeasti on kuluttaa?
3. Voisiko Suomessa toteuttaa yhteismetsäsuojelua, jotta saataisiin laajempia metsäalueita (varsinkin eteläisessä Suomessa) suojelluiksi?
4. Maailma on globaali: Vieraslajit ja ilmastonmuutos – mitä uhkaa esim. tuholaiset ja luonnonilmiöt tulevaisuudessa tuovat metsille?
5. Digtieto metsätutkimuksessa – apuna keskusteluissa ja metsien hoidossa.
6. Metsien arvostus on noussut.

Onko metsäkeskustelussa mahdollista saada aikaiseksi sopua? Mitä pitäisi tehdä?

1. Metsäkeskustelut ovat tärkeitä. Keskusteluiden tulee tapahtua kasvotusten, ei vain sosiaalisessa mediassa.
2. Avoin keskustelu on tärkeää: On tuotava esille ketä edustaa, kenen etua ajaa, minkä puolesta puhuu ja mitä puheella tavoittelee. Tiedolla voidaan myös pyrkiä ohjailemaan ihmisten tekoja ja valintoja.
3. Erilaisten järjestöjen ja organisaatioiden tulisi edistää eri tavalla ajattelevien ihmisten kohtaamista ja kohtauttamista. Kuunnellaan ja keskustellaan.
4. Keskustelun tulisi pohjautua tutkimustietoon, mutta lisäksi tulisi tuoda esille
 - miten tutkimus on tehty ja kuka sen on tehnyt, jotta sen luotettavuutta osataan arvioida.
 - kuka tietoa käyttää, hallitsee ja omistaa.
 - ovatko eri tutkimukset yhteismitallisia tai verrattavissa keskenään, ja jos ovat, niin miten.
 - miten tutkimustietoa tulkitaan ja mikä on sen merkitys nykyhetkessä.
 - että tietoa tarvitaan, vaikka se saattaakin "lisätä tuskaa".
5. Tulisi myös keskustella siitä, kuka määrittelee, mikä on oikeaa tietoa. Onko puolueetonta tutkimustietoa loppujen lopuksi mahdollista edes saada? Pyritään tutkimustietoon, joka olisi kaikkien tunnistamaa ja tunnustamaa, jotta ei "tapella siitä, kuka on oikeassa ja kuka väärässä". Eri tutkijoiden rakentava keskustelu esimerkkinä kansalaisille. Tietoa ei tulisi tuottaa ja käyttää toisiamme vastaan, vaan yhteisen hyvän edistämiseksi.
6. Keskustelun tulisi olla arkikielistä ja yleiskielistä, ns. "elämälähtöistä" (vrt. tekniset kuutiomäärät, "metsäslangi" jne.) ja ymmärrettävää, vaikkei olisi tutkija tai metsäammattilainen.
7. Sallitaan kaikki kysymykset ja kyseenalaistukset. Kannustetaan kyselemään asioista.
8. Oma vastuu ja omat teot pohjana keskusteluille muiden kanssa. Tärkeää myös näyttää esimerkkiä – muutos voi lähteä yhdestä ihmisestä.
9. Tutkimustiedon pohjalle on otettava ihmisten omat kokemukset ja tunneside metsiin. Oppiminen rakentuu tiedon lisäksi kokemusten ja omakohtaisuuden varaan.
10. Metsien monimuotoisuus on tärkeä arvo sinänsä. Ei tarvitse olla joko – tai. Tunnustetaan myös se, että ollaan eri mieltä ja niinkin voi ja saa olla.
11. Metsien monimuotoisuus on samalla myös maaseudun voimavara.
12. Ministeriön asettamat maakuntien metsäneuvostot – keskusteluiden paikkoja?

Uusi työ -työpajan yhteenveto

Kokkola

KOSI-työpaja 7.10.2021

Suosituksset / Uutisotsikot: Kokkola vuonna 2035

1) Kokkolassa on selätetty pitkäaikaistyöttömyys

Työllisyyden kuntakokeiluun on lähtenyt mukaan koko 3. sektori.

Keskiöön ovat nousseet ihmisten hyvä ja arvokas kohtelu.

Palkkatukea on parannettu.

2) Kokkola – yhteistyön mallikunta

Monimuotoisuus on jo niin arkista, että sanan käyttö on tyystin kadonnut käytöstä.

3) Kokkola kannustaa opiskelijoita takaisin maaseudulle

Opiskelijoille maksetaan opintolaina takaisin, mikäli he muuttavat opintojensa jälkeen tietyksi ajaksi maaseudulle.

Palvelut ja ohjaus saadaan yhden luukun takaa.

Kokkola on lisännyt englannin kielen käyttöä työpaikoilla ja työnantajia on koulutettu.

Rasismiin on nollatoleranssi.

4) Kokkola vahvistaa sosiaalista kestävyyttä

Sosiaalisella kestävyydellä tarkoitetaan erityisesti yhteisöön ja yhteiskuntaan kuulumisen kokemusta.

Sosiaalinen kestävyys ei ole erillään taloudellisesta kestävyydestä.

Osallisuus vahvistuu verkostojen voimistumisen kautta.

5) Kaikki kädet töihin – Kokkolassa kaikenlaiset ihmiset voivat työllistyä

Työhönvalmennus mahdollistaa kaikkien ihmisten työllistymisen.

Ennakkoluulot erilaisuudesta ovat hälventyneet.

Globaali kansalaisuus ja aktivismi -työpaja

Etätyöpaja 31.3.2022

Yhteenveto havainnoista ja suosituksista

- Tärkeimmiksi kysymyksiksi nousivat: globaalit kysymykset planeettamme kestävydestä (esim. ilmastonmuutoksen hillitseminen ja globaali vastuu) ja kysymykset ihmisten välisyydestä ja yhdenvertaisuudesta (esim. eriarvoisuuksien purkaminen ja kriittinen myötätunto).
- Voimme jokainen omalla toiminnallamme vaikuttaa. Tärkeää on sen tosiasian tunnistaminen, että olemme itse osa systeemiä, joka ylläpitää eriarvoisuutta ja kestäväntöntä kehitystä. Samaan aikaan kuitenkin olemme myös osa ongelman ratkaisua. Jokaisella meistä – erityisesti kasvatus- ja opetuslalla toimivilla – on paljon valtaa ja mahdollisuuksia saada muutosta aikaan. Jokainen meistä voi toimia ”aktivistina” vaikuttaen yhteiseen tulevaisuuteen. Meillä kasvattajilla on suuri vastuu reflektoida omia ennakkokäsityksiämme ja pohtia, minkälaisen ”linsien” läpi tarkastelemme maailmaa ja miten se vaikuttaa niihin ihmisiin, joita työssämme kohtaamme.
- Utopia menetelmänä on parempi kuin utopia tavoitteena, sillä ajatukset utopiasta voivat viitoittaa meille polun, jota seurata. Jaettu toimijuus voisi myös toimia utopiana.
- Holistisempi näkökulma oppimiseen. Työssä ja arkipuheessa voisi myös enemmän hyödyntää ja käyttää sanoja, kuten kehollisuus, tunteet ja sukupolvisuus. Tunteet voivat toimia muutoksen motivaattoreina.
- Yksilöiden ja yhteisöjen suhde: Pitäisikö kouluissa ja oppilaitoksissa kasvattaa enemmän yhteisöjä kuin yksilöitä?
- Lapset tulee opettaa kriittisiksi ajattelijoiksi, aktivisteiksi jo peruskouluaikana.
- On esitettävä vaikeita kysymyksiä ja kohdattava järkyttävätkin tosiasiat. Kaikkien toimintaa tarvitaan, toiveikkuutta tulee vahvistaa.
- Aikuskasvatuksen yhdenvertaisuutta olisi vahvistettava.
- Kestävä kehitys on myös rohkeita tekoja, poisoppimista sekä ”sydämen sivistystä” – globaalia vastuuta ja osallistumista yhteisen tulevaisuuden rakentamiseen.

Globaali kansalaiskasvatus: Osallistujien kysymyksiä tutkijoille

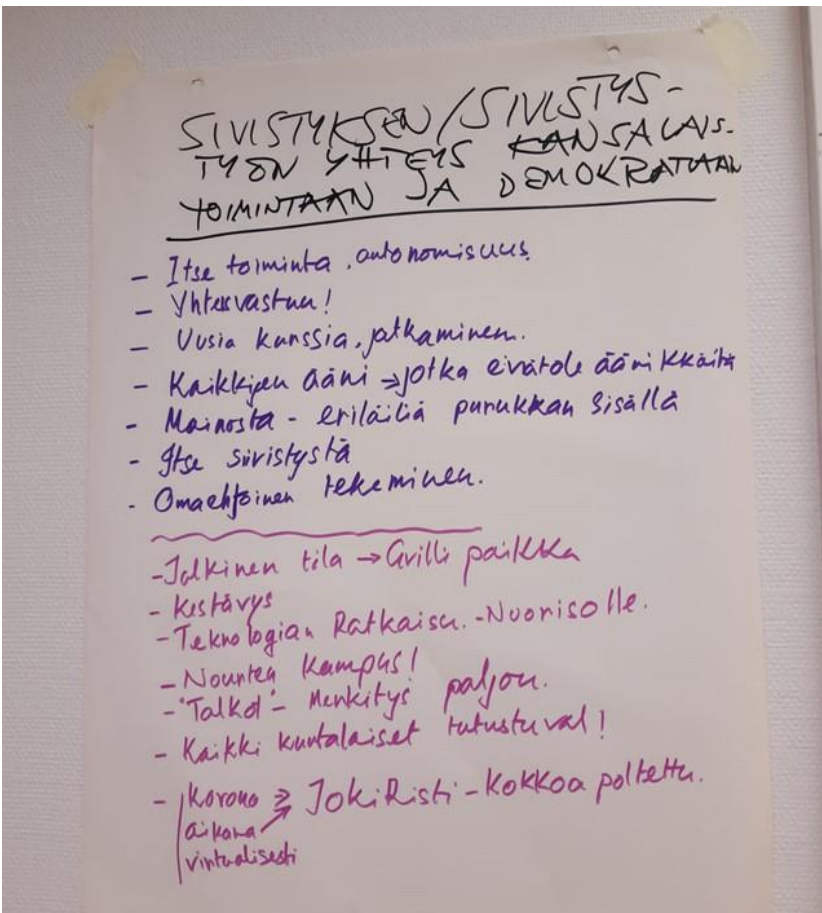
Seuraavia kysymyksiä osallistujat lähettivät tutkijoille ennen työpajaa:

- What considerations are essential for implementing the globally oriented education in the local adult education institutions ?
- Hope that the term emotion shall be explained in relation to feelings – to feel is a verb, emotion hasnt verb form
- How do you see creativity and art as part of activism and global citizenship education? What opportunities does creativity and art have to create global citizenship and empathy?
- My research belongs to the field of philosophy of education, that is why I'm very much interested in all of these topics from a philosophical perspective, but I would like to know more about concrete practices of activism in education, as well as to have the opportunity to discuss them with other researchers and practitioners.
- How and about what to make scenarios for future, when your course is finished at 16.00 PM on March 31st, 2022
- Global citizenship in the times of trouble and how to promote ethics and responsible behaviour, no matter what - how?
- Best ways to promote (or teach, if it can be taught - can it?) activism or encourage people to be activists?
- What benefits or risks do you see for trauma work (individual and cultural traumas) being used in education for sustainable development and social change? Are there some examples of successful trauma work in this contexts?
- How can liberal adult education institutions and social movements /activists work together to promote sustainability? Do you have concrete examples?
- I would like to have a global perspective on the themes, including the Global South, instead of an Eurocentric and Nordic view on the topics.

Kuvia työpajoista

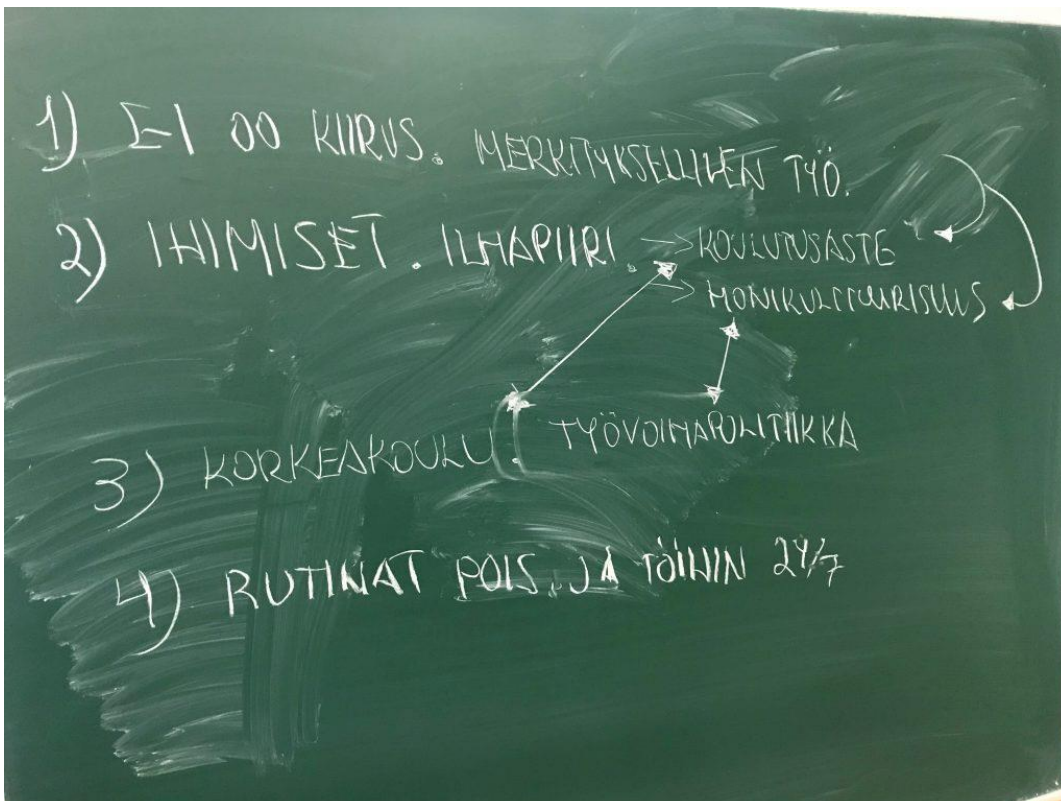
Työskentelyä pienryhmässä Orivedellä

Pienryhmän ajatuksia Orivedellä

Ilmajoella

Ilmajoen suosituksia

Metsäretki ennen työpajaa Paltamossa

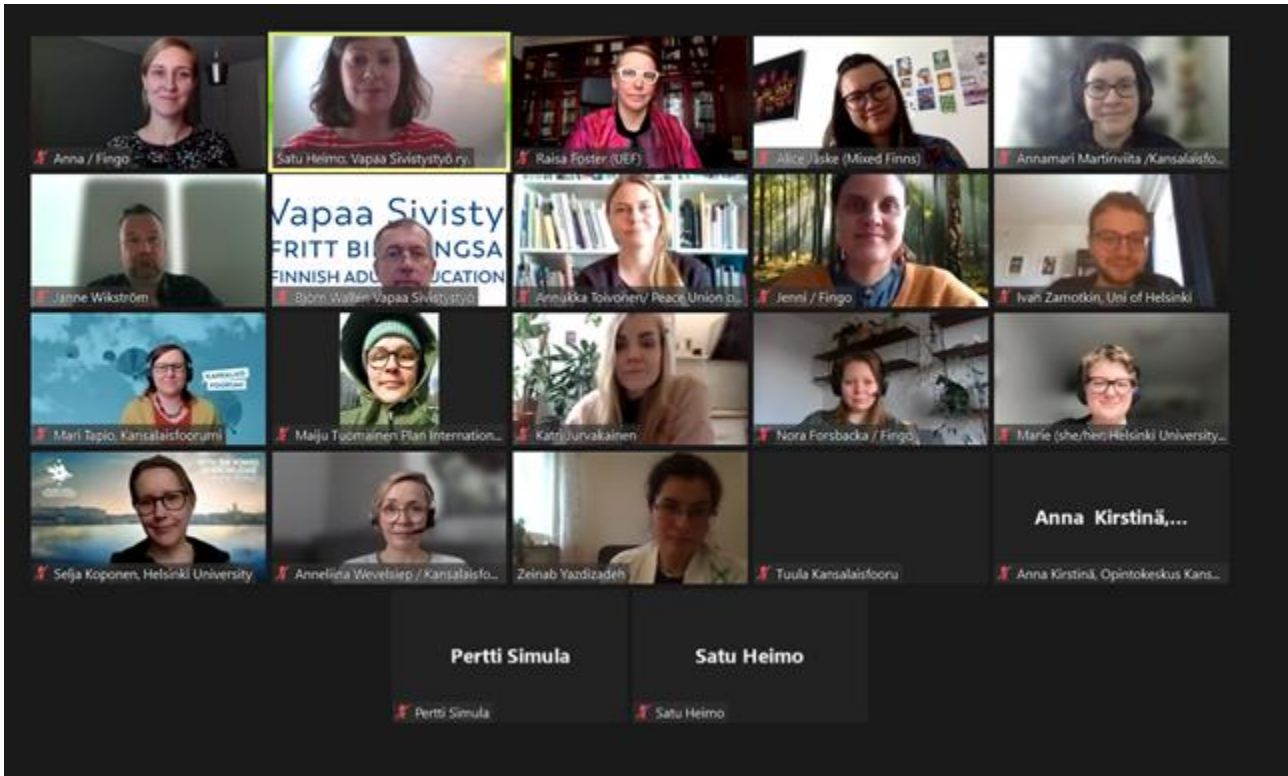
Väliohjelma metsätyöpajassa

Keski-Pohjanmaan kansanopiston esitys. Virtaset: Eväitä itsenäiseen elämään.

Pienryhmätyöskentelyä Kokkolassa

Fingon kanssa toteutettu työpajassa etäyhteyksin.